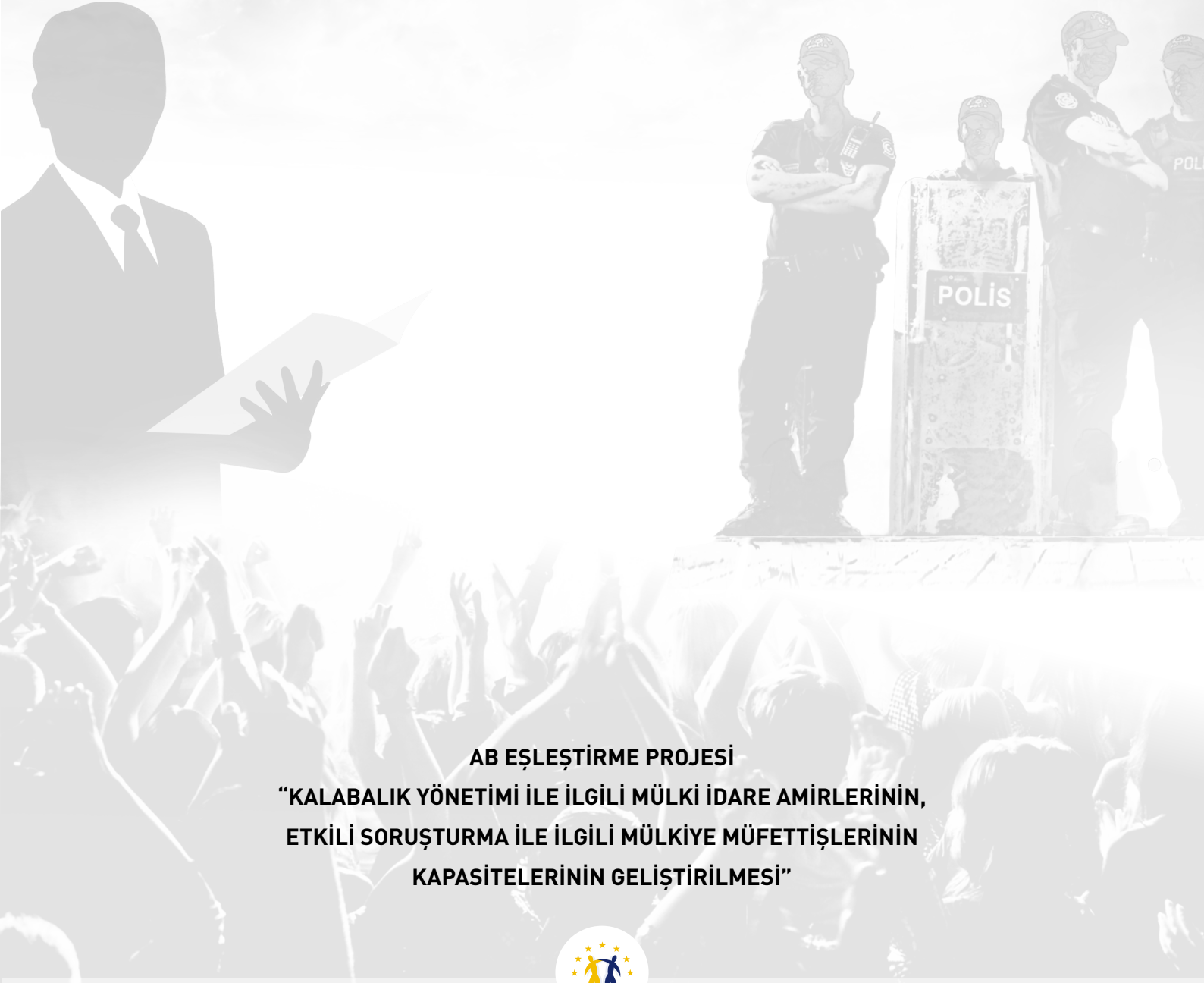

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından ortaklaşa finanse edilmektedir.

KALABALIKLARIN YÖNETİMİNE İLİŞKİN YÖNTEMLER VE STANDARTLAR

AB EŞLEŞTİRME PROJESİ
**“KALABALIK YÖNETİMİ İLE İLGİLİ MÜLKİ İDARE AMİRLERİNİN,
ETKİLİ SORUŞTURMA İLE İLGİLİ MÜLKİYE MÜFETTİŞLERİNİN
KAPASİTELERİNİN GELİŞTİRİLMESİ”**

Bu proje Türkiye ve Birleşik Krallık işbirliğinde yürütülen bir AB Eşleştirme Projesidir.

İÇİNDEKİLER	1
KISALTMALAR	3
BÖLÜM 1: GİRİŞ	4
1.1 Kalabalık Yönetiminin Mahiyeti ve Kapsamı	5
1.2 "Türkiye Eylem Modeli" Standartları/İlkeleri	6
1.3 Standartlara İlişkin Açıklama	7
BÖLÜM 2: EYLEM İLKELERİ VE YASAL ÇERÇEVE	8
2.1 İlgili Türk Kanunları, Yönetmelikleri ve Yönergeleri	9
2.2 İnsan Hakları İlkeleri (1998)	10
2.3 Toplumsal Olayla İlgili Şartların Belirlenmesi-Orantılılık İlkesi	11
2.4 Kısıtlama veya Şart Getirme İlkeleri	11
2.5 Ayrımcılıkla Mücadele Mevzuatı Kapsamındaki Görevler	12
2.6 Operasyonun Tarzı ve TONU	12
BÖLÜM 3: İRTİBATA OLMA-DİYALOG-İLETİŞİM	13
3.1 Toplumla Doğrudan İletişim Kurma	13
3.2 Toplumla İrtibat ve Kalabalık Yönetimi	14
3.3 Kalabalık Davranışı	14
3.4 Kalabalığı Yönetme İlkeleri	16
3.5 Bir Kalabalık İrtibat Planı Geliştirme	17
3.6 Kalabalıkla İletişim Kurma	18
3.7 Erken Safhada Diyalog Kurma	19
3.7.1 Erken Diyalogun Amaçları ve Hedefleri	20
3.8 Toplumsal Olaydaki Kalabalık Dinamiğine Yanıt Verme	21
3.9 Kalabalıkla İletişim Kurmaya Yönelik Aşamalı Yaklaşım	21

BÖLÜM 4: PLANLAMA VE KARAR ALMA MODELİ (KAM)	22
4.1 Karar Alma Modeli (KAM)	22
4.2 Düzensizlik Modeli (DM)	27
4.2.1 Basamakların Açıklaması	27
4.2.2. Düzensizlik Modelinde Dikkate Alınacak Hususlar	29
4.3 Yapılanların/Kararların Kaydının Tutulması	29
4.4 Denetim Kayıtları	30
4.4.1 Denetim Kaydı Nedir?	30
4.4.2 Denetim Kaydı Neden Önemlidir?	31
4.4.3 Hesap Verme Sürecinde Denetim Kaydı Nasıl Kullanılır?	31
4.4.4 Bir denetim kaydı nasıl olmalıdır?	32
BÖLÜM 5: KOMUTA, TAKTİKLER, KABİLİYET VE YETERLİK	33
5.1 Kalabalık Yönetiminde Komuta Yapısı	33
5.2 Stratejik Hususlar	33
5.3 Kilit Görevler ve Sorumluluklar	34
5.3.1. Stratejik Kolluk Amiri	34
5.3.2 Taktik Kolluk Amiri	35
5.4 Taktik Konular	35
5.4.1 Taktik Açısından Dikkate Alınacak Hususlar	36
5.5 Operasyonel Kolluk Amiri	39
5.5.1 Operasyonel Konular-Taktik Seçenekleri	39
5.6 Komuta Protokolleri	40
5.7 Olası Sonuçlar	40
5.8 Taktiklerin Seçilmesi	40
5.9 Eğitim Standartları	41
5.10 Ekipman ve Kaynak Standartları	41
5.11 Birlikte Çalışabilirlik	42
BÖLÜM 6. BİLGİLENDİRME VE BİLGİ ALMA (DEĞERLENDİRME)	42
6.1 Bilgilendirme	42
6.2 Bilgi Alma (Değerlendirme)	43
6.3 Güç Kullanma Süreci	44

KISALTMALAR

KAM	Karar Alma Modeli
AİHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AB	Avrupa Birliği
KK	Kolluk Kuvetleri
MİA	Mülki İdare Amirleri
DM	Düzensizlik Modeli
YvS	Yöntemler ve Standartlar
İB	İçişleri Bakanlığı
MZ	Mutabakat Zaptı
KY	Kalabalık Yönetimi

BÖLÜM 1: GİRİŞ

Ulusal Yöntemler ve Standartlar (YvS); mevcut uygulama temel alınarak, benzer Avrupa Kolluk Kuvvetlerinin (KK) uygulamaları ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AIHM) kararlarında yer alan tespitler karşılaştırılarak Türkiye'deki toplumsal olaylar, toplantılar ve gösteriler için tasarlanmıştır.

İçişleri Bakanlığı (İB), Mülki İdare Amirleri (MİA) ile temel kolluk kurumları olan Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı ile yapılan görüşmelerden çok kıymetli bilgiler elde edilmiştir.

Mantık: Valiler ve Kaymakamlar olarak da bilinen MİA'ların Türkiye'de yapılan barışçıl toplantılara İB adına onay verilmesinde ve güvenliğin sağlanmasında Stratejik sorumlulukları vardır. Güvenlik planlarının taktiksel ve operasyonel uygulanmasından ve kolluk faaliyetlerinden kolluk kuvvetlerinin üst düzey mensupları sorumludur.

Bu standartların; kalabalıkların yönetimine ilişkin planlama ve uygulamada, Mülki İdare Amirlerine (MİA) ve stratejik, taktik ve operasyonel seviyelerdeki Kolluk Kuvvetlerine (KK) yardımcı olması amaçlanmaktadır. Bu belgede KK geçen yerlerde, Mülki İdare Amirleri de kast edilmektedir.

Hedef; Türkiye genelinde tutarlılığı teşvik etmek için standartların nasıl uygulanabileceğini açıklayan ve Türkiye'deki mevcut standartları temel alan bir dizi prosedür geliştirilmesidir.

Bütün detaylara yer verilmesi veya sınırlayıcı olması amaçlanmamış olup, yasal, insan haklarına uygun ve yeterli ölçüde risk değerlendirmesinden geçirilmiş yenilikçi stratejilerin ve taktiklerin kullanılması engellenmemektedir.

Bu belge, belirli "onaylanmış" taktiklere ilişkin bir rehber sunmamakta ve çevrenin düzenli olarak taranmasına ve bağlantılı tehdit değerlendirmelerine dayanan uzmanlığa yönelik eğitim ihtiyaçlarının saptanması için münferit alanlara/bölgelere ilişkin sorumluluğu ortadan kaldırmamaktadır.

Projenin amacı, hem barışçıl eylemlerde kolluk kuvvetlerinin (KK) orantısız müdahalesini hem de kolluk personelinin göstericilere karşı güç kullanmasını azaltmaktır.

1.1 Kalabalık Yönetiminin Mahiyeti ve Kapsamı

Yapılan istişareler sırasında, "Kalabalık Yönetimi" (KY) teriminin yorumlanmasında kafa karışıklıkları yaşanmıştır. Bu terim yine kullanılmakla beraber, toplantılar söz konusu olduğunda tüm taraflar "yasal ve barışçıl toplumsal etkinliklerin kolaylaştırılması" ifadesini tercih etmişlerdir.

KY veya kalabalık kontrolü, kamu düzeni ve kamunun güvenliğine yönelik kolluk faaliyetlerinin kapsamı; herhangi bir olay veya vakanın türüne, boyutuna, etkisine ve sıklığına göre belirlenebilir.

Bilgi ve istihbaratın etkili yönetimi aracılığıyla; yeni gelişen eğilimler, dış etkiler ve topluluklardaki değişiklikler tespit edilebilir.

Kolluk faaliyeti, sonrasında suç ve düzensizliğin önlenmesi ve azaltılmasına odaklanabilir.

Kalabalıkların yönetimi genel anlamıyla dört geniş alan altında sınıflandırılabilir:

a) Ani gelişen olaylarla ilgili düzensizlik, örneğin:

1. toplumla ilgili konular
2. suç faaliyeti
3. kolluk faaliyeti

b) Tek konulu eylem/gösteriler, örneğin:

1. doğrudan eylem grupları
2. iş uyuşmazlıkları
3. çevreyle ilgili konular

c) Yasal toplumsal etkinlikler, örneğin:

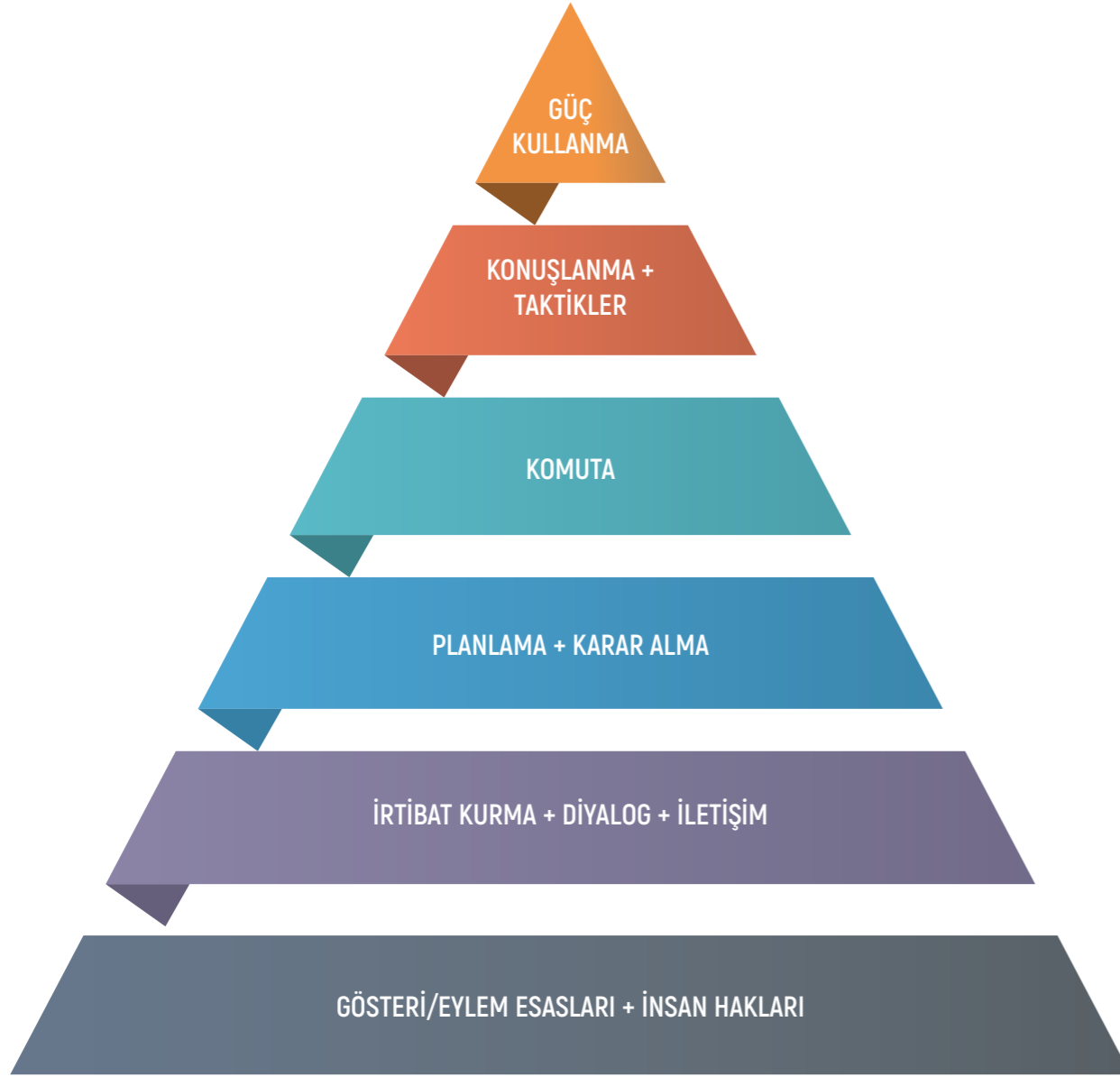
1. spor etkinlikleri
2. konserler
3. tertip edilmiş yürüyüşler

d) Kanuna aykırı toplumsal etkinlikler, örneğin:

1. kanuna aykırı toplantılar
2. kanuna aykırı yürüyüşler

1.2 “Türkiye Eylem Modeli” Standartları/İlkeleri

Eğitimle desteklenecek olan, Türkiye Eylem Modeli adı verilen hedefi karşılayan standartlar veya ilkeler:

1.3 Standartlara İlişkin Açıklama

Eylem/Gösteri İlkeleri-İnsan Hakları

- Kolluk Kuvvetleri, hareketlerinin kamu algısı üzerinde yaratacağı etkinin farkında olmalıdır.
- Kolluk Kuvvetleri; tarafsız, adil, yaklaşılabilir, ulaşılabilir ve kanunlara uygun olmalıdır.
- Kolluk Kuvvetleri hemen fark edilebilir/tanınabilir olmalıdır.
- Operasyonun yöntemi ve kullanılacak kuvvetin niteliği ve niceliği, bir operasyonun başlangıcında belirlenmiş olmalıdır.

İletişim ve Diyalog

- Kolluk Kuvvetleri, mümkün olduğunda irtibat kurma ve diyalog yöntemini kullanmalıdır.
- İnanç ve güveni tesis etmek için topluluklar, gruplar, ortaklar, etkinliği düzenleyenler ve diğerleri ile bağlantılar kurulmalıdır.
- Mesajlar planlı ve açık olmalıdır.
- Kolluk Kurumları, toplulukların artan gerilimlerine dikkat çekebilme kabiliyeti olan yerel bir bilgi ve istihbarat kaynağı ağı kurmuş olmalıdır.
- Açık kaynaklar ve diğer sosyal medya kanallarından sağlanan bilgilerin yayılması ve alınmasına yönelik olanakların tümü araştırılmalıdır.

Planlama ve Karar Alma Modelinin (KAM) Kullanılması

- KAM, karar almanın temel çerçevesini oluşturur.
- Bütün Kolluk Kurumları için kararların ve gerekçelerin kayıt altına alınması amacıyla bir denetim kaydı tutulması.
- Taktik görevlendirmelerin mantığının açıklanması için Düzensizlik Modeli (DM).
- Planlama, diğer kurumlarla işbirliği hâlinde kolluk kurumları ile beraber yapılmalıdır.
- Eğitimler ve tatbikatlarla desteklenerek, yöntemler ve standartlar tüm kolluk kurumlarında ortaklaşa uygulanmalıdır.

Komuta

- Kilit görevleri olan kolluk kuvvetlerinin hepsi eğitim almalıdır.
- Uzmanlığa sahip danışmanların kullanılması dikkate alınmalıdır.
- Komuta yapısı, bir operasyonun gereklerini karşılamaya uygun ve zorluklara dirençli olmalıdır.

Konuşlanma ve Taktikler (Yeterlik ve Kabiliyet)

- Kabul edilen standartlarda eğitim almış olan kuvvetler, değerlendirme ve gözden geçirme süreçleri doğrultusunda her yıl değerlendirmeye alınmalıdır.
- Taktikler ve kademeli konuşlanma profili, ulusal standartlara göre karşılaştırılmalı ve her yıl gözden geçirilmelidir.

- Mevzilendirilecek ekipman ve araçlar kabul edilmiş standartları karşılamalıdır.
- Yerel ve ulusal ihtiyaçları karşılamak için personel yeterli düzeyde eğitim almış olmalıdır.
- Türkiye çapında kuvvetlerin konuşlandırılması konusunda planlar geliştirilmiş olmalı ve düzenli teste tabi tutulmalıdır.

Güç kullanılmasına karşı orantılı müdahale

- Evrensel insan hakları ilkeleri her zaman dikkate alınmalı ve uygulanmalıdır.
- Kolluk, yetkilerini uygun şekilde ve orantılı kullanmalıdır.
- Planlama, bilgi ve istihbarata dayanmalıdır.
- Kararlar, mesleki tecrübe ve muhakeme temelinde alınmalıdır.
- Güç kullanılmasının sonuçları dikkate alınmalıdır.

BÖLÜM 2: EYLEM İLKELERİ VE YASAL ÇERÇEVE

Toplantı ve gösteri yürüyüşleri ile ilgili faaliyetlerin ele alınmasında pek çok temel ilke bulunmaktadır.

- Uluslararası sözleşme ve antlaşmalar (Türkiye'nin de taraf olduğu) örn. AİHS,
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası,
- Kanunlar, örn. 2911 Sayılı Kanun.
- Yönetmelikler ve yönergeler.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının, özellikle aşağıda belirtilen iki maddesinde kişilerin haklarının desteklenmesi dikkate alınırken, Mülki İdare Amirlerinin çalışmaları gereken çerçeve ve kalabalıkların yönetimi ile ilgili olaylarda izleyecekleri yaklaşım vurgulanmaktadır.

- Madde 33-Toplantı hak ve hürriyetleri-Dernek kurma hürriyeti (Değişik: 3.10.2001-4709/madde 12).
- Madde 34-Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı (Değişik: 3.10.2001-4709 Sayılı Kanun/madde 13).

Anayasaya göre toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına aşağıda belirtilen bir dizi gerekçe ile kısıtlama getirilebilir:

- Milli güvenlik,
- Kamu Düzeni,
- Suç işlenmesinin önlenmesi,
- Genel sağlığın korunması,
- Genel ahlakın korunması,
- Başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak temel işlemler, şartlar ve usûller, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve 2911 Sayılı Kanun ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde (AİHS) belirtilmektedir.

2.1 İlgili mevzuat

Aşağıda belirtilen belgeler toplantı ve gösterilerle ilgili olmakla birlikte; mevzuatın ve içtihatların sıklıkla değişikliğe ve dönüşüme uğrayabileceği unutulmamalıdır; bu sebeple, bu rehberin düzenli olarak gözden geçirilip güncellenmesi tavsiye olunur ve kullanıcı; başvuru kaynağını kullanmaya başlamadan önce, kaynağın değiştirilip değiştirilmediğini veya başka şekilde düzenlenip düzenlenmediğini kontrol etmelidir.

KANUNLAR
Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
Türkiye Cumhuriyeti Anayasası
2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu
5442 Sayılı İl İdaresi Kanunu
3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu (1937)
2803 Sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu
2559 Sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu (PVSK)
2692 Sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu
YÖNETMELİKLER
Polis Çevik Kuvvet Yönetmeliği
Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik
Jandarma Teşkilat Görev ve Yetkileri Yönetmeliği
Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği
Yakalama, Gözaltı ve İfade Alma Yönetmeliği
YÖNERGELER
Çevik Kuvvet Özel Tim Yönergesi
Emniyet ve Asayiş Planları Hazırlama ve Uygulama Yönergesi JGY 117 (1992)
Toplumsal Olaylarda Görevlendirilen Personelin Hareket Usûl ve Esaslarına Dair Yönerge
Toplumsal Olaylarda Müzakereci Görevlendirilmesine İlişkin Yönerge
Jandarma Yönergesi
Toplumsal Olaylara Müdahale Esasları Yönergesi-2013
Göz Yaşartıcı Gazlar, Gaz ve Savunma Tüfekleri İle Bunlara Ait Teçhizat ve Mühimmatın Kullanımı, Depolanması ve Kullanıcı Personelin Eğitimine Dair Yönerge (28.05.2016)
<i>Yukarıda bahsi geçen tüm kanunlar, yönetmelikler ve yönergeler Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) doğrultusunda kullanılmalıdır.</i>

2.2 İnsan Hakları İlkeleri (1998)

İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme; Avrupa Konseyine üye ülkelerin demokrasi, barış ve adalet değerlerine bağlılıklarını ve bu değerler aracılığıyla, söz konusu ülkelerde yaşayan bireylerin temel hak ve özgürlüklerine saygı gösterilmesini en güçlü şekilde ifade eden belgedir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi uyarınca; kolluk dâhil olmak üzere tüm devlet makamlarının, temel mevzuat veya temel mevzuat altındaki ikincil mevzuat tarafından engellenmedikleri sürece-ki bu durumda sözleşmeye uygun oldukları yorumlanamaz-, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine (AİHS) uygun bir şekilde hareket etmelerine ilişkin bir şart vardır.

- AİHS'nin toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin yönetimi ile ilgili maddeleri: AİHS Madde 2 (yaşam hakkı)
- AİHS Madde 3 (işkence yasağı)
- AİHS Madde 5 (özgürlük ve güvenlik hakkı)
- AİHS Madde 8 (özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı)
- AİHS Madde 9 (düşünce, vicdan ve din özgürlüğü)
- AİHS Madde 10 (ifade özgürlüğü)
- AİHS Madde 11 (toplantı ve dernek kurma özgürlüğü)
- AİHS Madde 14 (ayrımcılık yasağı)
- 1 Nolu Protokol, Madde 1 (mülkiyet hakkı).

AİHS ilkeleri, kolluk kuvvetleri operasyonlarının planlanması, uygulanması ve kontrolünde temel teşkil etmelidir.

AİHS maddelerindeki hakların hepsi aynı şekilde işlemez, bazı haklar "mutlak" iken diğerleri tabiatı gereği 'sınırlı' veya 'şartlı' haktır.

Mutlak haklar: Devletler, savaş hâlinde veya olağanüstü hâlde bile bu haklardan hiçbir şekilde vazgeçemezler.

Bu haklara dokunulması hiçbir şekilde haklı gösterilemez ve herhangi bir kamu yararı ile karşılaştırılıp dengelenemez.

Madde 3 kapsamındaki işkencenin, insanlık dışı veya onur kırıcı muamelenin önlenmesi ve Madde 4(1)kapsamındaki köleliliğin önlenmesi mutlak haklara örnek olarak verilebilir.

Sınırlı haklar: Bu haklar, başkalarının haklarına karşı dengelenmemiş, ancak açık ve sonu olan durumlarla sınırlandırılmış haklardır.

Madde 5 özgürlük ve güvenlik hakkı sınırlı haklara örnek olarak verilebilir.

Şartlı haklar: Bunlar, diğer kişilerin haklarını korumak için müdahale edilebilecek haklardır.

Son olarak; mahkemeler dâhil olmak üzere ulusal makamlar, şayet ulusal herhangi bir yasa AİHS ve AİHM'in içtihadı ile çelişiyorsa, AİHS'e öncelik vermelidir.

2.3 Toplumsal Olayla İlgili Şartların Belirlenmesi-Orantılılık İlkesi

Özgürlüklerin kullanılmasına getirilen kısıtlamaların amacı ile bu amaca ulaşmak için alınan tedbirler arasında bir bağ kurulması şarttır.

Kısıtlamalara örnek olarak; yürüyüş güzergâhına getirilen kısıtlamalar, grubun belirli bir alana girmesinin engellenmesi, toplantı yerinin ve süresinin kısıtlanması verilebilir, ancak örnekler bunlarla sınırlı değildir.

Mülki İdare Amiri makul sınırlar çerçevesinde; örneğin ulusal güvenlik veya kamu düzeni açısından bir tehdit olduğuna inanıyorsa, toplantı veya gösteri yürüyüşlerine şart getirebilir. Ancak; mülki amirler böyle kararları alırken, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına göre hareket etmeli ve aşağıda belirtilen hususları dikkate almalıdırlar:

- Amaç, kısıtlamayı haklı gösterecek kadar önemli mi? Yani, kısıtlamayı haklı gösterecek ilgili ve yeterli sebep var mı?
- Önerilen tedbirler söz konusu amaca ulaşılmasını sağlayacak mı?
- Hedeflenen amaca ulaşmak için alınacak tedbirler en az kısıtlayıcı şekilde mi?
- Haklarda ve ilgili düzenlemelerde ortaya koyulan meşru amaçlara ulaşmak için hakların kısıtlanması gerekli mi?

Yukarıdaki dört soruya evet cevabı verilebiliyorsa, şartlar ve kısıtlamalar orantılı olacaktır.

2.4 Kısıtlama veya Şart Getirme İlkeleri

2911 Sayılı Kanun doğrultusunda düşünülen her türlü kısıtlamayla ilgili olarak, aşağıda belirtilen 6 ilke (O.M.H.G.E.S) dikkate alınmalıdır:

Orantılılık:

- Alınan tedbirler veya kararlar ya da getirilen şartlar olaylarla orantılı mı?
- Kısıtlamanın amacı nedir?
- Amaç, kısıtlamayı haklı gösterecek kadar önemli mi?
- Önerdiğiniz tedbirler söz konusu amaca ulaşılmasını sağlayacak mı?
- Hedeflediğiniz amaca ulaşmak için aldığınız tedbirler, alabileceğiniz en az kısıtlayıcı tedbirler mi?
- Tedbirler, göstericilerin hakları ve genel toplum menfaati arasında makul bir dengeye sahip mi?

Meşruluk:

- Tedbir veya kararlar; Anayasaya, Kanunlarına ve uluslararası sözleşmelere uygun mu?

Hesap Verilebilirlik:

- Mülki İdare Amirleri her şeyden önce kendi hareketlerinden ve kararlarından sorumludurlar.

Gereklilik:

- Durum, bastırma işlemini gerektiriyor mu? Tedbir veya karar, kişilerin menfaatine en iyi şekilde hizmet ediyor mu?

Etik:

- Alınan tedbir veya karar, kişilere veya çevreye zarar verecek faaliyetlerden sakınılması için en uygun olanı mı?

Savunulabilirlik:

- Alınan tedbir veya kararın haklı, makul veya savunulabilir olduğu gösterilebilir mi?

2.5 Ayrımcılıkla Mücadele Mevzuatı Kapsamındaki Görevler

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde (İHEB) yer alan şartların yanı sıra; devlet yetkililerinin, görevlerini ifa ederken aşağıda belirtilen hususlar temelinde ayrımcılık yapılmaması, engelleme yapılmaması ya da mağduriyet yaratılmaması için mevzuat kapsamında (6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu, Madde 3) açıkça belirtilen sorumlulukları vardır.

- Irk, renk, dil, etnik köken
- Sağlık durumu, engellilik
- Yaş, doğum, medeni hâl,
- Din veya inanç, mezhep
- Felsefi ve siyasi görüş,
- Cinsiyet

(İHEB'e) insan haklarına uygun adımlar atılması, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında belirtilen hükümlere uyulmasını sağlayacak ve güç kullanılmasına başvurma ihtiyacını azaltacaktır.

2.6 Operasyonun Tarzı ve TONU

Kalabalıkların yönetimi ile ilgili olarak Mülki İdare Amirleri strateji tespit ederken, kolluğun müdahale tarzının ilgili topluluk/gruplarda yaratabileceği olası etkileri dikkate almalıdır.

İletişimin etkili şekilde kullanılması; Mülki İdare Amirlerinin ve kolluk kuvvetlerinin kilit paydaşlar, örn. toplantı/gösteriyi düzenleyenler, aracılığıyla halkla irtibat kurmalarını mümkün kılabilir.

Bu, kolluğun herhangi bir düzensizlikte ve/veya gösteride kullanabileceği taktiklerin ortak bir şekilde anlaşılmasına yardımcı olabilir.

Eylemi düzenleyenler, katılımcılar, ortaklar ve paydaşlarla irtibat kurulurken, "vaat yok" "sürpriz yok" şeklinde bir ilkenin benimsenmesi, genellikle herkes açısından başarılı bir operasyona yol açabilir.

Kolluk kuvvetleri, toplumsal olaylarda topluluğun eylemlerinin şahsına karşı yapıldığı anlayışında olmamalıdır.

BÖLÜM 3: İRTİBATA OLMA-DİYALOG-İLETİŞİM

3.1 Toplumla doğrudan iletişim kurma

Belli operasyonlar için hazırlık yapılırken ve özellikle toplumların normal düzenini sekteye uğratabilecek olaylardaki kolluk faaliyetleri süresince, KK halka daha geniş çapta ulaşmak ve etkili bir iletişim kurmak için bir plan geliştirmelidir. Planın, toplumla rutin irtibat kurma planlarının yerini aldığı düşünülmemelidir.

Proje kapsamında kamuoyunu bilgilendirme kitapçığı da hazırlanmıştır.

İletişim planının amacı, kamunun güvenini azami seviyeye çıkarmak, aksamaları asgari seviyeye indirmek için halka yeterli bilgi vermek ve olay/durum konusunda KK'nın bakış açısını bildirmek olmalıdır.

Düzenleme Kurulu üyeleri ve topluluğun doğal ya da resmi önderi niteliğinde olan kişilerle irtibat, diyalog ve iletişim kurulması önemlidir.

İrtibat kurma seçenekleri:

- Yerel gazeteleri,
- Radyo kanallarını,
- Yerel veya ulusal televizyon kanallarını,
- Kolluğun internet sayfalarını, örn. yerel kolluk birimlerine verilen linkleri,
- Ortakların internet sayfalarını,
- Sosyal ağları içerir.

Kimlik veya internet sayfasının kopyalanması yoluyla sahte mesajlar iletme riskinin olduğu unutulmamalıdır.

İletişimlerde ayrıca, panolu broşür kutucuklarından, doğru yerlere konumlandırılmış büyük seyyar ekranlardan ve kolluğun kamuya açık alanlarda yaygın olarak bulunduğu yerlere (örn. spor sahaları, okullar/üniversiteler, duraklara) asılan duyurulardan faydalanılabilir. Bazı durumlarda; okullarda veya dini yerlerde, inanç veya toplum merkezlerinde halka hitap edilmesi gibi diğer yöntemlerin yanı sıra cep telefonu mesajlarının (örn. kısa mesaj, görüntülü mesaj) kullanılması da etkili olabilir.

İnternet ve sosyal medya teknolojilerinin hızı; algıların, görüşlerin ve fikirlerin büyük bir kitleye çok çabuk yayılmasını sağlamaktadır. KK amirleri söz konusu teknolojileri şu amaçlarla kullanmayı düşünmelidirler:

- Bilgi/istihbarat tablosu geliştirmenin bir parçası olarak, ortaya çıkan görüşleri ve bireylerin/grupların niyetlerinin değerlendirilmesi.
- Önemli mesajların yayılması ve bilgi kirliliğinin önüne geçilmesi.

Kolluk kuvvetleri arasında kapalı devre iletişim sağlanmalı, bu yöntemle kulaklık kullanılarak topluluğun, kolluk personelinin kendi aralarında yaptığı konuşma, alınan karar ve uygulama talimatlarını duymaları engellenmelidir.

3.2 Toplumla irtibat ve kalabalık yönetimi

Toplumla irtibat kuranlar; KK'dan bağımsız olan, belirli bir topluluğu temsil eden ve o toplulukla düzenli olarak irtibatta olan kişiler veya gruplardır (örn. dini liderler, kanaat önderleri, topluluk liderleri, avukatlar). Bu kişiler/gruplar; söylentilerin ortadan kaldırılması, ihtilafın giderilmesi ve topluluğa bilgi ulaştırma, topluluktan bilgi alma akışının hızlandırılmasına yardımcı olabileceklerinden KK için faydalı temas noktalarıdır.

KK ve halk arasında yüz yüze bir iletişim kurulması, güven tesis edilmesi açısından önemlidir ve operasyon için görevlendirilen tüm memurların mümkün olduğunda halkla doğrudan irtibat kurmaları teşvik edilmelidir.

Kamu düzeni kolluk faaliyetleri, kalabalıkların yönetimine odaklanır ve bu nedenle, Mülki İdare Amirlerinin, KK amirlerinin, planlayıcıların ve danışmanların kolluk kuvveti operasyonlarının kalabalık davranışını etkileyebileceği konusunda bir anlayışa sahip olmaları önemlidir.

KK ayrıca, kalabalığı davranışlarını olumlu yönde düzenlemeye teşvik etmeyi amaçlayan bir kalabalık irtibat planı geliştirmeyi düşünmelidir. Plan, kolluk kuvvetleri veya bağımsız iletişim yöntemleri/kanalları aracılığıyla uygulamaya koyulabilir.

Bir kalabalık irtibat planı geliştirilirken, kolluk irtibat memurlarının veya müzakerecilerin görevlendirilmesi göz önünde bulundurulmalıdır. "Yerel bir kolluk kuvveti tarzı" benimsenirken, gruplarla olay öncesinde, olay sırasında ve sonrasında diyalog kurmak için bu yöntem uygulanabilir.

Lütfen ayrıca, "Toplumsal Olaylarda Müzakereci Görevlendirilmesi Usûl ve Esaslarına İlişkin Yönerge"ye bakınız.

3.3 Kalabalık davranışı

İtalya'da ve diğer AB Üye Devletlerinde kalabalık psikolojisi eğitimlerine ciddi ölçüde yatırım yapılmakta ve bu eğitim, kalabalıkların neden grup hâline gelerek şiddete başvurduklarının anlaşılmasını sağlamaktadır. Kalabalıkların, belirli uyaranlara neden tepki verdikleri veya bu uyaranlara karşı neden harekete geçtiklerinin ve şiddete başvurma ihtimalini en aza indirmede KK'nın neler yapabileceğinin anlaşılması, gerek stratejik gerekse taktik amirlere eylem/gösterilerdeki kalabalık davranışlarını planlama ve bunlara tepki verme kabiliyeti kazandıracaktır. Bununla bağlantılı olarak, kalabalıkların stres veya saldırı hâlinde nasıl davrandıkları ile ilgili kalabalık dinamiklerinin ve her ortama ilişkin olası güvenlik sonuçlarının anlaşılması gerekir.

Kalabalığın ve kalabalığı oluşturan kompozisyonun ve katılımcı bireylerin sosyolojik ve psikolojik tahlili (motivasyon, algı-gerçeklik farkı, tutum, davranış vb. bileşenler dâhilinde) yapılmalıdır.

Kamu güvenliğine yönelik bir risk veya düzensizlik olasılığının söz konusu olduğu kalabalık yönetimi ile ilgili olaylar konusunda planlanma yapılırken, bu olaylara komuta edilirken veya tavsiye edilirken, her tür kalabalıkta aşağıda belirtilen davranış modelleri görülebilir:

Kalabalıklar, pek çok farklı tutum ve davranışı bünyesinde barındıracaktır. Bu nedenle de, kalabalık faaliyetlerine farklı seviyelerde katılım olması muhtemeldir. Tetikleyici bir olay, dâhil olma seviyesini etkileyebilir. Araştırmalar, en büyük tetikleyici kaynağının Kolluk Kuvvetleri tarafından haksız yere ve gelişigüzel güç kullanıldığı algısı olabileceğini göstermektedir.

Tetikleyici bir olay; kalabalık katılımcılarının veya kolluk kuvvetlerinin hareketlerinin bir sonucu olarak veya katılımcılar ile kolluk kuvvetleri arasındaki etkileşimlerden kaynaklanan değişmiş algılar yüzünden ortaya çıkabilir. Ayrıca; dış olaylar hakkında kalabalığa veya kolluk kuvvetlerine ulaşan bilgiler (ister doğru ister yanlış olsun) de, bireyin duruma ilgili algısını tırmandırabilir, zayıflatabilir veya değiştirebilir.

- Bir kalabalığın üyeleri illa ki "kalabalık histerisi"ne kapılacak diye bir şey yoktur. Kalabalıktaki her bir birey, kendi görme, duyma ve hareket etme yetisine dayanarak olayları farklı şekilde algılar. Bu durum davranışlarını da etkileyebilir.
- Kalabalık üyeleri oldukça duygusal veya saldırgan bir hâle geldiklerinde, gözle görülür davranışları yayılabilir ve etraflarındaki kişilerce uygun bir davranış olarak görülmeye başlayabilir. Bu da, bir azınlığın etraflarında bulunan diğer kişileri etkilemesi ve harekete geçirmesi için bir fırsat olabilir.
- Anonimlik (tanınmama), kolluk kuvvetleri tarafından tespit edilme ve kalabalık üyeleri tarafından onaylanmama korkusunu ortadan kaldırır ve yasal ve ahlaki sınırların kırılmasına yol açabilir. Bu durum, mümkün olduğunda birliklerin ve bu birliklerdeki görevlilerin tespit edilebilmesini sağlaması gereken kolluk için de geçerlidir.
- Kalabalık yer değiştirirken, yönlendirilmeyen topluluklar en az çaba gerektiren güzergâhı takip edecektir. Yüksek motivasyona sahip kalabalıklar, hedeflerine ulaşmak için en kestirme güzergâhı izlemeye çalışacaklardır.
- Kontrol tedbirlerinin uygulanması ve kalabalığın yönlendirilmesi gerekli ise, çıkışlar ve acil çıkış noktaları göz önüne alınmalıdır.
- **Kalabalığın yoğunluğu ne kadar fazlaysa:**
- Kalabalığın içindeki etkileşim ve kalabalığın birlikte hareket etme ihtimali de o kadar fazla olur.
- Kalabalık üyelerinin ayrılması da o kadar zor hâle gelir. Kamu güvenliğinin sağlanması açısından, kalabalık yoğunluğunun ve dinamiklerinin sürekli takip edilmesi şarttır.
- Kalabalık üyeleri ile ilgili olarak, kalabalık içerisinde gayri resmi anlamda ne kadar az kontrol yapılırsa, kolluk kuvvetlerinin güç kullanmaya ihtiyaç duyma ihtimali o kadar yüksek olur.
- Kolluk kuvvetleri tarafından yapılan kalabalık yönetimi, canlı ve etkileşimli bir süreçtir. Gerek birey olarak gerekse grup hâlinde olsun kolluk kuvvetlerinin üyeleri de, kalabalıktan gelen ya da genel anlamda olaylarda taraf olmalarından kaynaklanan etkilere maruz kalabilirler. Tam da bu noktada, planlama, eğitim, iletişim ve liderlikle ilgili dikkate alınacak hususlar özellikle önem taşır.

3.4 Kalabalığı Yönetme İlkeleri

Kalabalıkların yönetimini içeren herhangi bir kalabalık yönetimi operasyonunun planlama, bilgilendirme ve konuşlandırma aşamaları sırasında aşağıda belirtilen kilit esasların dikkate alınması gerekir:

İstihbarat

Mümkün olduğunda ve herhangi bir olaydan önce, KK'nın iştirak edebilecek grupları, niyetlerini, taktiklerini, kabul gören davranışla ilgili düşüncelerini, diğer gruplar hakkındaki görüşleri ile birlikte saptaması gerekir. İstihbarat ayrıca; bir kalabalığın içindeki aktivist oranını, kalabalığın güttüğü amaç dâhilinde ne kadar homojen bir yapıya sahip olabileceğini, örneğin şiddete ve/veya karmaşaya meyilli olanlar ile barışçıl olanların dengesini gösterebilir.

İletişim

Bir olayın planlama süreci sırasında, KK kalabalık yönetimi konusundaki yetkilerini, hareket tarzlarını ve esaslarını ilgili taraflara açıklamaya çalışmalıdır. Kolluk teşkilatları, ilgili grupları kabul gören davranış kuralları konusunda eğitmeye çalışmalı ve kolluk kuvvetlerini de olaylara dâhil olan grupların niyetleri, kapasiteleri ve kabiliyetleri açısından eğitmelidir. Bu ilke; düzenleyicilerle ilk temasın ve müzakerenin, tüm katılımcıların güvenlik ve emniyeti açısından son derece önemli olduğu ani gelişen olaylar için de aynı şekilde geçerlidir.

Böyle bir yaklaşım, kalabalığın bir ölçüde kendi içinde de bir kolluk faaliyeti yapmayı benimsemesini beraberinde getirebilir. Ayrıca bu yaklaşım; bazı tarafları kendilerini, barışçıl gösterilerde yer almak istemeyen ve kanunsuz bir şekilde davranış sergileyebilecek gruplardan uzak tutmaya teşvik edebilir. Süreç sırasında KK, kalabalığın meşru amaçlarını nasıl kolaylaştırmaya çalıştıklarını ve kalabalıktaki bazı kişilerin kanunsuz hareketlerinin, bu amaçların engellenmesine nasıl yol açacağını kalabalığa bildirmelidir.

İletişim mümkünse, kalabalık tarafından saygı gören belirlenmiş düzenleyiciler ve/veya şahıslar aracılığıyla yapılmalıdır.

KK ayrıca; sosyal medya platformlarının yaratabileceği büyük etkinin de bilincinde olmalı ve halkla etkili bir şekilde iletişim kurulmasını mümkün kılmak için, kalabalık yönetimi ile ilgili her türlü olay öncesinde "güven uyandıran bir ses" in hazır bulunmasını sağlamalıdır.

Kolaylaştırma

KK, grupların barışçıl ve meşru etkinlik amaçlarının kolaylaştırılmasına çalışmalıdır. Özellikle uyuşmazlık ortaya çıktığında kolaylaştırma çabaları daha fazla önem kazanmaktadır. Amaç, hukuka aykırı hareket eden gruplarla uğraşırken barışçıl hedeflerin gerçekleştirilmesine izin vermek olmalıdır.

Ayrıştırma

KK, memurların kalabalığın tüm üyelerine aynı şekilde davranmamasını teşvik etmelidir. Şiddet baş gösterdiğinde, herkese aynı düşmanı tutumla davranma eğilimi gelişir. Ancak; özellikle böyle durumlarda, insanlara saygılı davranmak ve insanları o anda çatışmayı körükleyenlerin tarafına değil kendi tarafına çekmek hayati önem taşır.

Elebaşlarının erken safhada tespiti ve yakalanması, bu sürece yardımcı olacak ve kanuna uygun hareket eden göstericiler, kolluk kuvvetlerinin yeterlilik ve kabiliyetlerine daha çok güven duyacaklarından güç kullanma ihtiyacını azaltabilecektir.

Barışçıl gösteri yapma isteği gibi, pek çok kişinin talebini kolaylaştırmak gerekebilir, böylelikle, onlar da düzensizliği önleme ve kamu düzenini muhafaza etme yönündeki genel hedefinde kolluk kuvvetlerine yardımcı olabilirler.

Daha fazla bilgi

- Kamu düzeni ve kamu güvenliği olaylarının planlanması, hiçbir zaman kalabalıkların özünde mantıksız veya tehlikeli olduğu mahalden başlamamalıdır.
- Bazı kolluk müdahale yöntemleri, kalabalık içinde şiddetin tırmanmasına yol açabilir.
- Bu sebeple; kolluk taktiklerinin kalabalığın olumlu davranışlarını nasıl artıracacağı, diğer bir deyişle, olumlu birey ve grup davranışına olanak sağlayan bir kalabalık ortamının yaratılması, taktiksel planlamanın erken aşamalarında dikkate alınması gereken önemli bölümlerden biridir.
- Bir olay sırasında, kolluk görevlilerinin orantısız güç kullanması kalabalık davranışı üzerinde olumsuz bir etki yaratabilir ve düzensizlik riskini artırabilir. Ayrıca, ilgili görevli (görevliler) ve kullanılan güç açısından hukuki/cezai sonuçlar getirebilir.
- Kalabalığın çok sesli olması, davranışların da çeşitli olmasına yol açabilir. En etkili ses, radikal ve olumsuz görüşe sahip olanlarıki ise, kolluk müdahalesinin meşru olacağını açık bir şekilde göstererek radikal görüşü çürüten güçlü mesajların verilmesiyle algıları değiştirmek mümkün olabilir.
- Kalabalıktaki kolluk faaliyetlerinin püf noktası; kolluk dâhil olmak üzere, kalabalık ve dışarıdaki gruplar arasındaki ilişkiyi etkileyeceğinden kalabalıkta hangi seslerin ön plana çıktığına dayanır.
- Suç kaydı ile ilgili istihbaratın yanı sıra, bir kalabalıktaki kişilerin ortak kimliklerinin bilinmesi, şiddete yönelimi olan bireylerin yapısının anlaşılmasında kolluk kuvvetlerine yardımcı olacaktır.

3.5 Bir kalabalık irtibat planı geliştirme

- Her operasyonun başından itibaren kalabalıkla irtibat şekli yapılandırılmış olmalıdır.
- Kalabalık yer değiştirirken, yönlendirilmeyen topluluklar en az çaba gerektiren güzergâhı takip edecektir.
- Yüksek motivasyona sahip kalabalıklar, hedeflerine ulaşmak için en kestirme güzergâhı izlemeye çalışacaklardır.
- Kalabalıklara istikamet verilmesi isteniyorsa, çıkışlar ve acil durum çıkışları dikkate alınmalıdır.

- Kalabalığın yoğunluğu arttıkça, kalabalığın üyeleri arasındaki etkileşim ihtimali de ortak kimlik ve ortak harekete yol açarak artar.
- Kalabalıklarla bağlantılı spesifik hassasiyetler (örn. Çocuklarla/gençlerle ilgili olaylar) iletişim planlarına yansıtılmalıdır.
- Operasyonel planlama, barışçıl kalabalık davranışının kolaylaştırılmasına ilişkin mahalde başlamalıdır, ancak, kolluğun ortaya çıkabilecek herhangi bir gerilim ve/veya düzensizliğe vereceği tepkiyi de göz önünde bulundurmalıdır.
- Kalabalığın aldığı bilgiler (doğru veya yanlış olsun), olumlu veya olumsuz bir etkiye yol açabilir. Söylentiler ve yanlış bilgiler, beklenmeyen ve orantısız davranışlara yol açabilir.
- Kalabalıkta katılımcı olan her bir bireyin olayları algılayış şekli farklıdır, bu algı farklılığı, birey davranışını etkileyebileceği gibi grubu da etkisi altına alabilir.
- Kalabalık üyeleri oldukça duygusal veya saldırgan bir hâle geldiklerinde, gözle görülür davranışları yayılabilir ve etraflarındaki kişilerce uygun bir davranış olarak görülmeye başlayabilir. Bu da, bir azınlığın etraflarında bulunan diğer kişileri etkilemesi ve harekete geçirmesi için bir fırsat olabilir.
- Tanınmama duygusu, tespit edilme ve kalabalık üyeleri tarafından onaylanmama korkusunu ortadan kaldırır ve yasal ve ahlaki sınırların kırılmasına yol açabilir.

Amirler; kalabalıkla diyalog hâlinde kalmak amacıyla, aşağıda belirtilen hususları kapsayacak şekilde, eş güdümlü ve yapılandırılmış bir yaklaşım izlemeyi dikkate almalıdırlar:

- **Müzakere** – KK'nin en iyi taktik şartlara ulaşması ile ilgili menfaatleri ve göstericilerin amaçlarına ulaşmak için en iyi koşulları elde etmelerine ilişkin menfaatleri arasında uzlaşa ve anlaşmaların kolaylaştırılması için.
- **Ara Buluculuk** – Karşılıklı olarak birbirlerini anlamalarını sağlamak ve basmakalıp olmaktan kaçınmak amacıyla, kolluğun bakış açısının gösterici gruplara ve göstericilerin görüşlerinin de kolluğa açıklanması için.
- **Devreye girme** – Anlaşmazlık ve çatışma riskini önlemek veya en aza indirmek amacıyla, olası çözüm önerileri getirmek için.
- **İletişim** – Göstericiler ve amirler arasında bilgi alışverişlerinde bağlantı noktası olarak hizmet etmek için.
- **Hissetme** – Gösterici grupların ruh hâllerini ve harekete geçmeye hazır olduklarını anlamak, kolluk faaliyetlerinin bu duruma nasıl etki ettiğini görmek, hem kısa hem de uzun vadeli bir bakış açısıyla farklı hareket biçimlerinin getireceği sonuçları amirlere bildirmek için.

3.6 Kalabalıkla iletişim kurma

Kalabalıkla iletişim kurma, sadece yön gösterme ile ilgili değildir. Örneğin; kolluğun hareketleri/olayla ilgili gelişmeler konusunda bilgi güncellemesi yapmak gibi, düzenli şekilde iletişimde olunması, kalabalık yönetimine yardımcı olacaktır. Söylentilerin veya kasti yanlış bilgilerin ortadan kaldırılması amacıyla iletişim kurulması, düzenin muhafaza edilmesi, kalabalığın güven ve itimatının korunması açısından özel önem taşır.

Kalabalığa bilgi verilmesi, kalabalığın katılımcısı olan bireylerin seçeneklerini arttırır ve kargaşaya yol açan bireylerin, kalabalık içindeki düzensizliği etki altına alma şansını en aza indirir. Sürprizsiz kolluk faaliyeti kavramı, kalabalık bilgi alma isteği taşıdığı sürece etkili olabilir.

Büyük kalabalıklarla iletişim kurulurken, kalabalığın artmış sesi gibi belirli zorluklar ortaya çıkar. Ancak, kolluğun kalabalıklarla iletişim kurması için çeşitli yöntemler mevcuttur. Bu yöntemler şunları kapsar:

- Olay yerindeki görevli memurlar,
- Planlı bir yaklaşımın parçası olarak, kolluk irtibat görevlileri veya müzakereciler,
- Halka hitap sistemleri,
- Geniş ekranlar/tabelalar,
- Kalabalık irtibat memurları/teşrifatçılar (gözeticiler),
- Megafonlar (helikopterden kullanılanlar dâhil),
- Mikrofonlar ve konuşmacıların dijital metin mesajları,
- Sosyal medya (örn. Twitter).

İletişimin her zaman kolluk tarafından yapılması gerekmez. Kolluk kuvveti gibi resmi otoritelere güvenmeme veya karşı çıkma riski olduğunda, teşrifatçılar (gözeticiler) aracılığı ile iletişim kurmak genellikle olumlu karşılanan bir seçenektir. Bağımsız müzakerecilerin veya ara bulucuların kullanılması uygun olabilir. Ancak, müzakerecilerin veya ara bulucuların güvenilirliklerinin zedelenmesinden kaçınmak için, risk değerlendirmesi yapılmalı ve uygun kontrol tedbirleri alınmış olmalıdır.

Kalabalıkla yeterli şekilde iletişim kurulamaması, bilginin saklandığı algısına yol açabilir. Bu durum, en nihayetinde kamu düzensizliğine yol açabilecek şekilde kolluk kuvvetleri ve kalabalık arasında gerilimin artması ile sonuçlanabilir. Yalnızca hiçbir değişiklik olmadığını bildirmek için bile olsa, çeşitli yollarla kurulan düzenli iletişim, kalabalık davranışının yönetiminde yararlı olabilir.

Ayrıca, Amirler, bir toplumsal olayda iletişimin kolaylaştırılması için kolluk irtibat görevlileri veya müzakerecilerin kullanılmasını da dikkate alabilirler.

3.7 Erken safhada diyalog kurma

Barışçıl toplumsal etkinliklerin kolaylaştırılmasında toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleyicileri, katılımcılar ve polis arasında etkili bir iletişim olması elzemdir. Mümkün olduğunda, KK ayrıca günlük yaşamları toplumsal etkinlik yüzünden etkilenebilecek kişiler, yerel işletmeler ve/veya halkla önceden irtibat hâlinde olmalıdır. Toplumsal etkinlik öncesinde, süresince ve sonrasında iletişim kurulması, olaya dâhil olan ve/veya olaydan etkilenen bütün paydaşların beklentilerinin yönetilmesine yardımcı olacaktır.

Bazı durumlarda, düzenleyiciler KK ile irtibatla olmak istemeyebilirler. İrtibat hâlinde olma isteğe bağlı bir uygulama olmakla beraber, barışçıl toplumsal etkinliklerin kolaylaştırılması ilkelerini de destekler. Bu sebeple amirler; toplumsal etkinliğin düzenleyicileri ile iletişim

kurmak için sürekli girişimde bulunulmasını ve bu yönde yapılan girişimlerin, denetim kaydının bir bölümü olarak kaydedilmesini sağlamalıdır.

Taraflar arasında güven eksikliği gibi geçmişe dayanan sorunlar varsa, kolluk kuvveti dışında ara bulucuların (örn. toplum irtibat görevlileri) kullanılması, kolluk kuvvetleri ile toplantı/gösteriyi düzenleyenler arasında erken safhada diyalog kurulmasını engelleyen bu tür sorunların çözülmesine yardımcı olabilir.

3.7.1 Erken diyalogun amaçları ve hedefleri

Taktik amiri; gösterici gruplarla, etkinliğin düzenleyicileri ve diğer kilit paydaşlarla erken aşamada diyaloga girmeye çalışmalıdır. Bu sürece, kolluk irtibat görevlileri veya müzakereciler yardım edebilirler. Bunun genel amacı:

- Kolluk ve diğer paydaşlar arasındaki uyuşmazlıkları azaltmak ve en aza indirmek,
- Toplumsal etkinlik durumunda, gösterici gruplarla kolluk arasındaki ilişkiyi güçlendirmek, böylece kolluğun barışçıl toplumsal etkinliklerin kolaylaştırılması ve desteklenmesi konusundaki kabiliyetini geliştirmek,
- "Sürpriz yok" ilkesini desteklemek,
- Operasyon için gerekli olan uygun kolluk kuvvetlerini belirlemektir.

Erken diyalog:

- Toplumsal etkinliğin niyetinin ve mahiyetinin kapsamlı şekilde anlaşılmasını,
- Gerek kolluk kuvvetlerinin gerekse toplantı/gösteriyi düzenleyenlerin meşru amaçlarının açıklanması ve anlaşılmasının mümkün kılınmasını,
- Kolluk kuvvetleri ve toplantı/gösteriyi düzenleyenlerin istekleri, kabul edilebilir ve kabul edilemez olan şartların görüşülmesini (ve mümkünse anlaşmaya varılmasını),
- Toplantı/gösteriyi düzenleyenlerin sağlık ve güvenlik ile ilgili yükümlülüklerini tam anlamıyla anlamalarının sağlanmasını,
- Toplantı/gösteriyi düzenleyenlerin, kabul edilebilir toplantı/gösteri hareketi (diğer bir deyişle, barışçıl) ile kabul edilemez suç ve düzensizlik arasındaki sınırın ne olduğunu tam olarak anlamalarının sağlanmasını,
- KK'nın; göstericilerin hakları ile gösteri öznesinin (öznelerinin) ve daha geniş halk kitlesinin haklarını dengeleme görevinin net olarak anlaşılmasının sağlanmasını,
- Toplantı/gösteriyi düzenleyenlerle, yapılacak toplantı/gösterinin türü ve süresi konusunda anlaşmaya varılmasını,
- Mümkün olduğunca, "sürpriz" unsurunun asgariye indirilmesini hedeflemelidir.

Erken safhadaki diyalogda dikkate alınacak hususlar:

- Toplantı/gösteriyi düzenleyenler veya kolluk kuvvetleri ile diyaloga giren düzenleyicilerin irtibat görevlileri, toplantı/gösteriyeye katılan çoğunluğun görüşlerini temsil ediyor mu?

- Bu kişiler sergiledikleri ölçüde etkiye ve kontrole sahipler mi? İstihbarat aksini gösteriyorsa, taktik planı bağlantılı risklere yanıt verecek seçenekleri ve ihtimallere yönelik tedbirleri yansıtmalıdır. Toplantı/gösteriyi düzenleyenlere beklenmedik olayların ortaya çıkabileceğinin, ancak gerekmedikçe mevzi almayacaklarının bildirilmesi uygun olacaktır.
- Olayın idaresi ve kolluk kuvvetleri ile diğerleri arasında görev ve sorumlulukların dağılımı hakkında ortak bir mutabakat var mı? Bunlar, imzalanacak bir MZ ile (Mutabakat Zaptı) sağlama bağlanabilir. MZ, kolluk kuvvetleri ve olayın düzenleyicileri arasında anlaşma olduğunu göstermek, güven tesis etmek ve taraflardan her birinin sorumluluklarını ortaya koymak için kullanılır. Bütün toplumsal olaylarda bir MZ'ye ihtiyaç olmamakla beraber, bazı durumlarda faydalı olabilir.
- Toplantı/gösteriyi düzenleyenler belli mi? Belli değilse veya kimliği belli düzenleyiciler, kolluk ile irtibata geçemiyorsa veya geçmek istemiyorsa, irtibat kurma yönünde kolluğun makul tüm çabayı göstermesi (diğer bir deyişle, farklı ve çeşitli iletişim kanalları kullanılarak tekrar tekrar girişimde bulunma) ve alınan tüm tedbirlerin kayda geçirilmesi son derece önemlidir.

3.8 Toplumsal olaydaki kalabalık dinamiğine yanıt verme

Kolluk kuvvetleri ile dinamik bir kalabalık arasında barışçıl ve uzlaşya sahip ilişkilerin korunmasında etkili araçlar:

- Kalabalık içerisinde barışçıl davranışın kolaylaştırılmasını hedef alan stratejik kolluk faaliyetleri yaklaşımı,
- Kolluk kuvvetlerinin kalabalık üyeleri ile diyalog kurma ve iletişim kabiliyetini artıran taktik kolluk müdahalesi,
- Kolluğun güç kullanması konusunda kademeli, ayrıştırılmış ve istihbarat güdümlü yaklaşımdır.

Toplantı/gösteriyi yapan kalabalıkla iletişim kurarken aşamalı bir yaklaşımın benimsenmesi yararlı olabilir. Kalabalık dinamiğinin iyi bir şekilde tahlil edilmesi gerekir.

Toplantı/gösteri kalabalığı, homojen bir kitle olmayıp; kalabalığa aynı istekle katılmış olsalar da, kendilerini farklı şekillerde ifade etmek isteyebilecek grup ve bireyler toplamıdır.

3.9 Kalabalıkla iletişim kurmaya yönelik aşamalı yaklaşım

Olaydan önce:

- Beklentiler özetlenir.
- Kanuna uygun toplantı/gösteri hedeflerinin kolaylaştırılması desteklenir.
- Kolluğun olayla ilgili kısıtlama getirme ihtiyacını açıklamasına müsaade eder.
- Yanlış anlamaların azaltılmasına yardımcı olur.

Olay sırasında:

- Yetkililerin, kolluk kuvvetlerinin hareketlerinin nasıl algılandığını değerlendirmelerine izin verir.
- Kolluk müdahalesinin uygun ve orantılı bir şekilde artırılmasını veya azaltılmasını sağlar.
- Kolluk kuvvetlerine, katılımcılarla kalabalığın çeşitliliğine göre irtibat kurma fırsatı sunar.

Kolluğun müdahalesinin nedeni, amacı ve gereği konusunda kalabalıkla iletişim kurulması önemlidir.

Olaydan sonra:

- Kolluk kuvveti harekâtını tartışmak, harekâtın olumlu yanlarını ve ders çıkarılacak alanları belirlemek için fırsat sunar.
- Gelecekteki planlama süreçlerinde faydalanmak üzere kolluğun edinilen deneyimleri kullanmasını sağlar.

Daha fazla bilgiye 2013 "Toplumsal Olaylara Müdahale Esasları Yönergesi" nin EKA kısmından ulaşılabilir. 3. Bölümde, kalabalık ve grupların oluşumu, kişilik tipleri ve katılımcıların taktikleri hakkında bilgiler yer almaktadır.

BÖLÜM 4: PLANLAMA VE KARAR ALMA MODELİ (KAM)

4.1 Karar Alma Modeli (KAM)

Karar almak, genelde karmaşıktır. Zor durumlarda kararlar alınması gerekir ve genellikle kararlar, noksan veya çelişkili bilgilere dayanarak alınır.

KK'nın bazen, iştirak edenlerin KK'yı kasten yanlış yönlendirdikleri veya yanlış yönlendirmeye çalıştıkları durumlarda karar alması gerekir. Bu nedenle, alınan kararın bazen en iyi sonucu getirmemesi şaşırtıcı değildir.

"Kolluk Etik İlkeleri" Madde 21; "Kolluk personeli, eylemlerinden, ihmallerinden ve verdiği emirlerden şahsen sorumlu ve hizmet ettiği topluma karşı daima hesap verebilir olmalıdır" der.

Kararlar hem o an hem de sonrasında incelenip irdelenebilir; herkes için tutarlı bir çerçeve sunmak adına, KAM kabul edilmiştir ve KAM'ın merkezinde Etik Kuralları (Avrupa Konseyi) yer almaktadır. Bütün karar alma modellerinde; AIHS, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve Avrupa Konseyi kurallarındaki gibi "Kolluk Etik İlkeleri" yer almalıdır.

Modelin kullanılması, KK'yı Etik Kurallarına göre hareket etmeye ve uygun olduğu hâllerde kendi takdir yetkilerini kullanmaya teşvik eder. Model ayrıca, riski azaltır ve talep, tehdit ve riske karşı kaynağın nasıl dengeleneceğini ölçer.

Karar vericiler, söz konusu olay anında kararlarının makul şekilde değerlendirildiğini ve yönetildiğini göstermeleri gereken hâllerde KAM'dan destek alacaklardır. Bu kararlardan ve hareketlerden zararlı sonuçlar çıkmış olsa bile bu destek geçerli olacaktır.

(KAM), KK'nın ve müşterek çalışmayı geliştirmek için bütün ortak kurumların kullanabileceği bir araçtır. Herhangi bir Kalabalık Yönetimi operasyonundan önce, operasyon süresince ve sonrası da dâhil olmak üzere, bütün durumlara uyarlanabilen bir model olarak kullanılabilir. Model; karar alma sürecinin mantığının açıklanması, kayıt altına alınması ve makul ve orantılı bir kolluk kuvveti müdahalesinin idaresi için amirlere, memurlara, planlayıcılara ve danışmanlara yapılandırılmış bir çerçeve sunar.

KAM şematik olarak aşağıda verilmiştir:

🔗 Bilgi ve istihbarat toplama

Bilgi ve istihbarat pek çok kaynaktan toplanabilir; örneğin:

- terör tehdidi dâhil olmak üzere tehdit ve risk değerlendirmeleri (istihbaratın değerlendirilmesi ve anlamlandırılması),
- toplumsal etki değerlendirmeleri ve gerilim raporları,
- etkinliği düzenleyenler/gösterici gruplar,
- gizli kaynaklar,
- açık kaynaklar, örn. basın ve sosyal medya,
- istihbarat raporları.

Zaman zaman KK'nın, önceden bilinenler ve alınmış istihbarat temelinde bir ölçüde varsayım üzerinden hareket etmesi gerekir. Kullanılan her tür bilgi veya istihbaratın, güncel, alakalı ve doğru olması esastır. Yeni bilgiler ve istihbaratlar dikkate alınmalı ve aksiyonlar gerektiği şekilde gözden geçirilmelidir.

Kalabalık yönetimi ile ilgili bir operasyonda veya olayda, bilgi ve istihbaratın etkili bir şekilde yönetilmesi gerekir. Bilgi ve istihbaratın ön yönetiminde sadece uygun eğitime ve deneyime sahip görevlendirilmiş bir kişi veya küçük bir ekibin olması yeterli olabilir. Fakat; sürüncemeli veya daha karmaşık vakalarda özellikle istihbarat işlevi olan bir ekibe ihtiyaç duyulabilir. Yerel kolluk kuvveti ekiplerinden ve sosyal medya kanallarını takip eden personelden oluşan geniş yelpazeli kaynaklar, durum veya olay hakkında bilgi ve istihbarat toplanmasına fırsat sunar. Sonrasında bunlar, komuta kararı alınırken kullanılır.

🔗 Tehdit ve Riskin Değerlendirilmesi ve Bir Çalışma Stratejisinin Geliştirilmesi

Tehdit, gerçek veya olası zarar kaynağı şeklinde özetlenebilir (diğer bir deyişle, zarara yol açabilecek herhangi bir şey).

Risk; zarar ihtimalinin olması anlamına gelir ve genelde, zarara yol açabilecek herhangi bir olayın hem ihtimalinin hem de etkisinin ölçülmesi olarak bilinir.

Tehdit değerlendirmesi, bilinen şeyleri, olası tehditleri/riskleri ve kolluğun bunları azaltma/hafifletme sorumluluğunu açıklığa kavuşturur. Bu bağlamda tehdit değerlendirmesi, iş sağlığı ve güvenliği risklerini değil kamu düzeni kolluk faaliyetleri ile bağlantılı dikkate alınacak hususları ifade etmektedir. Tehdit değerlendirmesi yapılırken, tehdit ve risklerin incelenmesi ile birlikte bilgilerin toplanmasına ve tasnifine odaklanılmalıdır. İstihbarat yapıları harekete geçirilmeli, istihbarat boşluklarını gidermek için tedbirler alınmalıdır. Tehdit değerlendirmesi, öncelikli risklere dikkat çeker.

Tehdit değerlendirmesi, gerçek duruma, bilgilere ve istihbarata dayanır ve en nihayetinde, kolluk müdahalesinin orantılılığının muhakeme edileceği temeli oluşturur. Bir tehdit değerlendirmesi yapılırken, amirler çeşitli faktörleri göz önüne almalıdırlar. Tehdit değerlendirmesi, dayandırıldığı bilgi ve istihbarat kadar etkilidir. Bu sebeple amirler, tehdit değerlendirmesinin dinamik bir süreç olmasının ve ilgili bilgi-istihbarata dayanmasının sağlanmasında aktif bir role sahiptirler. Tehdit değerlendirmesini inceleyen ve yorumlayan memurların kabiliyeti ve ustalığı da, yapılan değerlendirmenin kalitesini etkiler.

Tehdit değerlendirmesinin, bir çalışma stratejisi geliştirilmesine etkisi vardır.

Bir tehdit değerlendirmesi yapma

Dikkate Alınacak Hususlar:

- O an elde bulunan bilgiler ve istihbarat, bunlar gerçek mi yoksa varsayım olarak mı görülüyor,
- Tehdidin kaynağı ve niyet/hedef,
- Tehdit türü (örn. yaşamı tehdit, silahlar, şiddet, hasar, sekteye uğratma, korku, rahatsızlık verme),
- Tehdidin boyutu ve zamanlama,
- Fark edilen tehdidin etkisi ve sonuçları,
- Tehditten zarar görebilecek bireyler, gruplar veya topluluklar,
- Mevcut bilgiler ve deneyimler ışığında profesyonel muhakeme,
- Tehdide müdahale etmek için gerekli olan kuvvetler.

Bir tehdit değerlendirmesi örneğin:

- Politik, ekonomik, sosyal, teknolojik, çevresel, hukuki, ahlaki, kurumsal, güvenlik konularında olabilir.

KK'dan, o an kendilerine bildirilen şartlar temelinde profesyonel bir muhakeme yapmaları beklenir.

Çalışma stratejisi

Çalışma stratejisi, bilgiler ve istihbarat alındıktan sonra geliştirilebilir ve tehdit değerlendirmesi yapılır yapılmaz resmiyet kazanabilir. Ani bir olay geliştiğinde, stratejinin belirlenmesinden ilk sorumlu kişinin stratejik amir olması pek mümkün değildir. Çalışma stratejisinin değerlendirilmesi, gözden geçirilmesi ve bununla ilgili sorumluluğun alınması, o an mevcut olan bilgiler ve istihbarat kullanılarak yapılacaktır. Sonrasında amirler, çalışma stratejisini resmi bir stratejiye dönüştüreceklerdir (örn, ortaya çıkan bilgileri dikkate alan daha detaylı bir gerekleştirme ile).

🔗 Yetkilerin ve politikaların dikkate alınması

Amirler, bir olayın çözüme kavuşturulmasına yardımcı olacak mevcut yetki ve politikaları dikkate almalı, böylelikle kolluk müdahalesinin orantılı olmasını sağlamalıdır. Uygun güç ve politikaların seçilmesi ve bir denetim kaydı tutulması, müdahalenin orantılı olduğu konusunda kanıt sunulmasına yardımcı olacaktır.

Stratejik hedeflerin, yetkilerin ve politikanın tanımlanmasında dikkate alınacak hususlar şunları içermelidir:

- 2911 Sayılı Kanun ve diğer yasalarda belirtildiği gibi KK'nın görevleri ve yükümlülükleri,
- AİHS şartları,

- Kolluk kuvvetinin hareketinin yasal dayanağı,
- İlgili yönergeler,
- Kolluğun güç kullanmasının sonuçları.

Politika dışında hareket edilmesi için sağlam bir gerekçe olduğu sürece, politika dışında hareket edilmesi mantıklı olabilir.

Yasal yetkilerinin boyutu ve bu yetkilerin hangi bağlamda kullanılabilmesi konusunda yeterli bilgiye sahip olunması KK'nın kendi sorumluluğundadır. Amirler AİHS'i tam anlamıyla bilmeli ve karar alma sürecinin bir bölümü olarak, bir hukuk müşaviri veya taktik bir danışmandan tavsiye almaya çalışmalıdırlar.

Seçeneklerin ve İhtimallerin Tespit Edilmesi

Bir strateji ortaya koyulduktan sonra, taktik seçeneklerinin tespiti ve değerlendirmesi, stratejinin uygulanması için en uygun seçeneği (seçenekleri) içeren bir Kolluk Faaliyeti ve Güvenlik Planının (Taktik Planının) geliştirilmesine yardımcı olur. Taktik seçenekleri, Kolluk Faaliyetleri ve Güvenlik Planında (Taktik Planı) detaylandırılacak, taktik parametreleriyle uyumlu olacak ve uygun komuta protokolleri ile desteklenecektir.

Beklenmedik durumlar, "ya ..... ortaya çıkarsa"lardır ve diğer kolluk tedbirleri ile aynı şekilde düşünülmelidir. Olayların mahiyeti, her bir durumun her olası sonucunun belirlenmesini mümkün kılmamaktadır. Yine de amirler, makul ölçüde öngörülebilir olan bir dizi senaryoyu tespit etmeli ve bunların operasyona etkisini en aza indirmek için plan yapmalıdır.

Amirler; yerine getirmeleri gereken görevler, her hareketin yasal dayanağı, ulaşacakları taktik hedef ve ilgili diğer taktik parametreler hakkında personelin net bilgi sahibi olmasını sağlamalıdır. Bu, kolluk tarzı konusunda açık bir iletişimi, olaylara göre kolluk tarzının nasıl güçlendirilebileceğini veya azaltılabileceğini içermelidir. Düzenli bilgilendirme, bilgi alma/değerlendirme süreçleri ve komuta protokollerinin kullanılması bir kolluk kuvveti müdahalesinin başarıya ulaşmasında esastır.

Harekete Geçme ve Ortaya Çıkan Hâlin İncelenmesi

Kolluk Faaliyetleri ve Güvenlik Planı (Taktik Planı) ile diğer tüm operasyonel parametreler belirlendikten sonra, operasyon amiri bir operasyon planı geliştirecektir. Kolluk Faaliyetleri ve Güvenlik Planının uygulanması, şartlara uygun ve şartlarla orantılı faaliyetlerin ve acil durum planlarının seçilmesini ve bu faaliyetlerle ilgili görevlerin ilgili birim veya kaynağa verilmesini içerir.

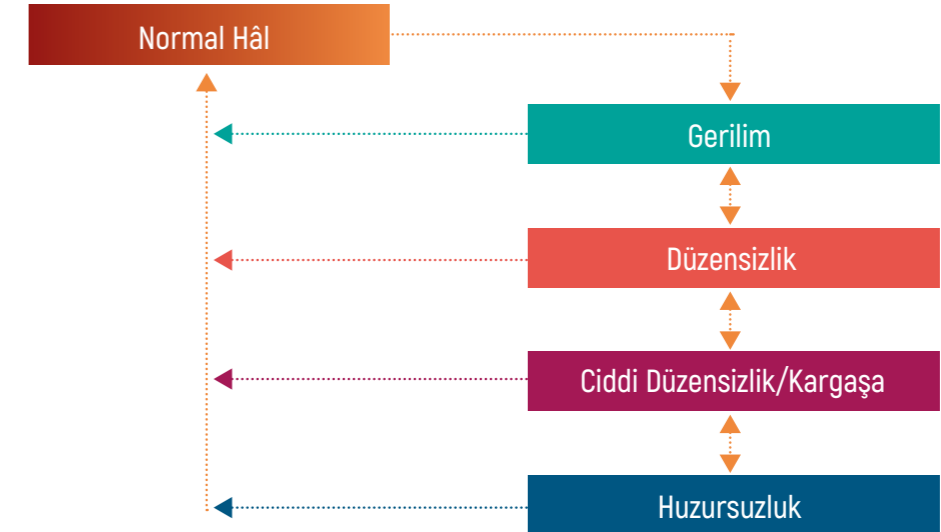
Alınan tedbirin gözden geçirilmesi, KAM'ın bu aşamasının ayırıcı ve çok önemli bir parçasıdır. Söz konusu gözden geçirme, tespit edilen tehditlerin azaltılıp azaltılmadığını veya ortadan kaldırılıp kaldırılmadığını ve alınan tedbirin, çalışma stratejisinin/resmi stratejinin tüm hedeflerini veya hedeflerinden herhangi birini karşılayıp karşılamadığını içerebilir. Alınan tedbir, modelin tekrar uygulanmasını gerekli kılacak yeni bir bilgi girişi ile sonuçlanır.

4.2 Düzensizlik Modeli (DM)

Bu model, düzensizliğin niteliğini açıklar ve düzensizlik riski veya düzensizliğin ortaya çıkma ya da tırmanma ihtimali olan olayların, vakaların ve KK operasyonlarının yönetilmesine yardımcı olabilir.

Düzensizlik Modeli, genel komuta yapısı içindeki kişilerin tehdit ve riskin tam niteliği ve ölçüğü hakkında hüküm vermelerine ve durumun sade bir dille açıklanmasına imkân sağlar. Böylelikle DM, tehditle orantılı ve meşru amaca ulaşmak için gerekli görülen gerekçeli ve orantılı bir müdahalede bulunulmasına izin verir.

Karar Alma Modeli (KAM) ile bağlantılı şekilde kullanıldığında, DM Tehdit Değerlendirmesine, alınan kararların ve alınan kararların destekleyici mantığının kayıt altına alınmasına da yardımcı olabilir. Kolluk kuvvetlerinin o an karşılaştıkları durumu hızlı bir şekilde değerlendirmelerini sağlar.

4.2.1 Basamakların Açıklaması

Normal Hâl

Bir toplumdaki günlük düzen durumu ve sunulan kolluk kuvveti hizmetleridir. Bu hâl, bir bölgeden diğerine değişebileceği gibi günün farklı saatlerinde bile değişebilir. Etkili bilgi ve istihbarat yönetimi, mevcut durumla ilgili doğru bilgiler sunar. Topulukların doğaları gereği karmaşık olduğu, karmaşıklığın kalıcı ya da geçici olabileceği kabul edilmelidir.

Gerilim

Gerilim; bir toplulukta, grup veya kalabalıkta artmış kaygı veya duygu seviyesini gösterir. Tetikleyici bir olay, gerginliğin artmasından düzensizliğe kadar varabilecek bir hareketle sonuçlanabilir. Böyle olaylara kolluk kuvvetleri, topluluk ya da üçüncü bir taraf yol açabilir.

⊗ Düzensizlik

Düzensizlik, ister tek ister sürekli olsun bir eylemle desteklenen ruh durumunu temsil eder. Sekteye uğratma, zarar verme ve şiddet ile kendini gösterir. Bu tarz düzensizlikler, tek bir tetikleyici olay veya kümülatif etki yaratabilecek bir dizi olayı takiben ortaya çıkabilir. Hâl böyle iken, kontrolsüz veya denetimsiz fiil (etkisiz veya yanlış kolluk müdahalesi dâhil olmak üzere), durumu ciddi bir düzensizliğe sürükleyebilir.

⊗ Ciddi düzensizlik/Kargaşa

Yaygınlaşan şiddet içeren davranışa geçiş. Bu durum; şiddet içeren toplantı, gösteri, kargaşa, cezai yaptırım gerektirecek şekilde zarar verme, yağmacılık hâline dönüşebilir, silahların kullanılması da söz konusu olabilir.

⊗ Huzursuzluk

Zaman zaman uzun da sürebilen bu dönemde, ilişkiler yeniden inşa edilmeye çalışılır. Duyarlılık ve güven, bu süreçteki kilit etmenlerdir. Kolluk kuvvetleri ve paydaşlar, yapılandırılmış bir biçimde normal hâle geri dönülmesine odaklanmalı ve aşırı ya da orantısız bir fiilin yeniden düzensizliğe/ciddi düzensizliğe sebep olabileceğinin bilincinde olmalıdırlar.

İlerlemenin bütün aşamalardan geçerek olması gerekmez. Şartlara bağlı olarak, herhangi bir seviyeden normal hâle geri dönmek mümkün olabilir. Normal hâlden, ciddi düzensizlik/huzursuzluğa geçiş aşamaları, gerilim ve uyuşmazlığın tırmanması açısından incelenebilir. Herhangi bir aşamadan normal hâle dönüş, dinme olarak düşünülebilir.

⊗ Arka plan bilgileri

Diğer ortaklarla birlikte KK'nın aşağıda belirtilen konulara katkıda bulunmada önemli bir rolü vardır:

- Toplum barışının inşa ve muhafaza edilmesi,
- Cezai fiil ve yerel gerilimlerin ya da çatışmaların asgariye indirilmesi amacıyla, yerel müzakere ve uygun müdahalelerle barışın yeniden tesis edilmesi.

Gerilim ve kargaşa aşamaları sırasında düzensizlik/ciddi düzensizliğe doğru tırmanma riskini hafifletmek amacıyla tasarlanan il düzeyinde erken ortak müdahalelerin yapılması bunu başarmaya yardımcı olabilir.

Örneğin:

- Topluluk gerilimlerini değerlendirmek ve toplum bilgi ve istihbaratını geliştirmek için yerel etki değerlendirmelerinin kullanılması.
- Kilit mesajları içeren bir iletişim/irtibat planı geliştirilmesi.
- Yerel kuvvetlerin (örn. il ilçe kolluk kuvvetiekipleri) görevlendirilmesi ve konuşlandırılması.

KK'nın ortaya çıkması hâlinde herhangi bir düzensizlikle baş edebilmesini sağlamak amacıyla, acil durum planlarının hazırlanması ve test edilmesi temkinli bir yaklaşım olabilir. Bu acil durum planları, her tür kolluk müdahalesi seviyesinde hızla yayılabilme kabiliyetini ve yerel kolluk kuvveti ekipleri aracılığı ile sistemli ve yapılandırılmış bir yerel irtibat yaklaşımının

geliştirilmesini içermelidir. Düzensizlik ortaya çıkarsa, her tür kolluk müdahalesinin hedefi, erken bir çözüme ulaşılmalarının sağlanması olmalıdır. Bununla birlikte, tırmanma ihtimalinin azaltılması için müdahalenin çok yönlü ve hassas olması gerekir.

Karar Alma Modeli (KAM) ile bağlantılı şekilde kullanıldığında, DM tehdit değerlendirmesi sürecine, alınan kararların ve alınan kararların destekleyici mantığının kayıt altına alınmasına da yardımcı olabilir.

4.2.2. Düzensizlik Modelinde Dikkate Alınacak Hususlar

- İstenen sonuç, normal hâle (düzensizlik/ciddi düzensizlik olayından önce ve sonraki normal hâl farklılık gösterebilir) geri dönülmesi olmalıdır.
- Gerilim/uyuşmazlık/düzensizlik seviyesini kolluk kuvvetleri, topluluk, grup veya kalabalık farklı şekilde algılayabilir. Etkili toplum irtibatı, herhangi bir uyuşmazlığın azaltılmasına yardımcı olabilir.
- Topluluklar, gruplar veya kalabalıklardaki olası veya mevcut uyuşmazlıkların/gerilimlerin tespit edilmesine yönelik bilgi ve istihbarat, uygun müdahaleleri kolaylaştırabilir.
- Tartışma/düzensizlikle ilgili söylentiler/yanlış bilgiler dolaşabilir. Bunlar, kolluk kuvvetlerinin hareketleri/müdahaleleri hakkında yorumları içerebilir ve mümkün olduğunca çabuk düzeltilmelidir. Sosyal medyayı kullanan etkili bir irtibat stratejisi ile beraber topluluklarla ilişki kurmaya ve onlarla irtibat hâlinde olmaya önceden yatırım yapılması bu tarz söylentilerin yok edilmesinde önemli faktörlerdir.
- Düzensizlik süresince, mümkün olduğunda normal kolluk hizmetleri (hem düzensizlikten etkilenen topluma hem de daha geniş alanlarda) devam ettirilmelidir.
- Yasal hedefe ulaşmak için gereken asgari güç kullanılmalıdır. Kolluğun her tür güç kullanımı, gereksiz olarak algılanabilir ve tırmanmaya yol açabilir. Bu nedenle de, güç kullanmaya duyulacak ihtiyacın azaltılması için planlama yapılması tavsiye olunur.
- Kolluk, topluluk ve diğer kurumları dâhil edecek şekilde aktif bir ortaklık içinde çalışılması, düzensizliğin önlenmesine ve gerilimin azaltılmasına yardımcı olabilir.
- Ne kadar küçük olursa olsun tetikleyici bir olay, gerilim/düzensizlik düzeyinin artmasına yol açabilen herhangi bir durumdur. Amirler bilgiye ve deneyime dayanarak ustaca kararlar almalı ve sadece resmi olarak değerlendirilmiş istihbarata bel bağlamamalıdır.
- Amirler, örneğin göz yaşartıcı gaz ve tazyikli su gibi ilgili taktik seçeneklerine karar vermek için modelin farklı aşamalarını kullanabilirler.

4.3 Yapılanların/Kararların Kaydının Tutulması

Bir bireyin haklarını sınırlayabilecek, kolluk kuvvetleri tarafından herhangi bir bireye karşı güç kullanılması dâhil olmak üzere alınan tüm kararların ve yapılanların bir kaydı tutulmalıdır.

Tutulan kayıta, alınan kararın/önlemin destekleyici gerekçesi yer almalıdır.

Kayıt; yapılanların/kararların neden orantılı, yasal, hesap verebilir ve gerekli olduğunu göstermelidir:

Orantılı

- Keyfi veya haksız değil,
- Hedefe ulaşmak için gerekli olduğu kadar sınırlı,
- "Birey" ile "toplum" hakları arasındaki denge.

Yasal

- Kanunda belirtilmiş (mümkünse kanun ve bölümü/kaynak gösterilmelidir),
- Kanun doğrultusunda,
- Meşru bir amacı var (AİHS maddesinde (maddelerinde) yer aldığı gibi).

Hesap Verebilirlik

- Kararlar ve gerekçesi nasıl kayıt altına alınmış ve muhafaza edilmiş?
- Kararı alan kişinin kendi kararından sorumlu olma nüfuzu var mı?
- Kararın sağlam bir yasal ve etik temeli var mı?

Gerekli

- Amaç, demokratik bir toplumda normal hâli devam ettirmek mi?
- Baskı yapan sosyal veya politik bir ihtiyaç var mı?

"Demokratik bir toplumda" yapılan şeyin gerekli olduğuna karar verilirken, şunların gösterilmesi gerekir:

- Alınan önlem, baskı yapan sosyal bir ihtiyacı giderdi,
- Yapılan şey meşru bir amacı izledi,
- Kullanılan araçlar ve izlenen amaç arasında orantısız açıdan makul bir ilişki vardı.

Bu alınan önlemin şu doğrultuda tasarlandığı anlamına gelir:

- Söz konusu hak veya özgürlük mümkün olduğunca az zarar görecektir.
- Keyfi, kanunsuz değil veya mantıksız değerlendirmelere dayanmıyor,
- Önlemin birey veya grup üzerinde yaratacağı etkinin şiddetinin dengesinin kurulmuş olması. Şayet önlem meşru olarak sınıflandırılacaksa, önlemin ters etkileri ne kadar ciddi ise, hedef de o kadar önemli olmalıdır.

4.4 Denetim Kayıtları

4.4.1 Denetim Kaydı Nedir?

Bu belgede yer alan amaçlar kapsamında bir denetim kaydı, amirin karar alma sürecinin doğru ve zamanında kayıt altına alınmasıdır.

4.4.2 Denetim Kaydı Neden Önemlidir?

Denetim kaydı iki sebeple önemlidir:

Birincisi, amirin olay anında gerekçeli, kanuna uygun ve haklı gösterilebilir bir karara ulaşmasına yardımcı olur.

İkincisi ise, amirin olaydan sonra kararının (kararlarının) nedenlerini açıklamasına yardımcı olabilir.

Olay anında denetim kaydının önemi

Amirin; kanuna uygun, gerekli ve orantılı kararlar vermesi şarttır. Bunu yapabilmek için, karar alma sürecinde mantıklı ve yapılandırılmış bir yaklaşım izlenmesi gerekir. Amir bunu, karar alma sürecinin bir bölümü olarak denetim kaydının oluşturulması ile sağlar.

Olaydan sonra denetim kaydının önemi

Olaydan sonra amirin kararlarının nedenlerini açıklaması istenebilir. Günümüzde devlet yetkililerinin (kolluk dâhil olmak üzere) verdikleri kararların hesap verilebilirliğinden muaf olması söz konusu değildir. Bu özellikle takdir yetkisinin kullanıldığı durumlarda söz konusudur. Takdir yetkisinin tamamıyla makul olmayan bir şekilde kullanılması yasal bir yükümlülüğe tabi olabilir.

4.4.3 Hesap Verme Sürecinde Denetim Kaydı Nasıl Kullanılır?

Kolluğun makul olmayan güç kullandığının iddia edilmesi, ölüme yol açması, ceza ve hukuk mahkemelerine taşınan olaylar veya bir kamu soruşturması gibi iç soruşturmalardan önce hesap verebilirlik ortaya çıkabilir. Hangi mahkeme/ortam olursa olsun, soru genelde aynı olacaktır: amir makul bir karar vermiş midir?

Bu soruya verilen cevap aşağıda belirtilen şeylerin belirlenmesine yardımcı olmak için kullanılabilir:

- (i) Görevi kötüye kullanma.
- (ii) Ciddi ihmal, adam öldürme.
- (iii) Mülki ihmal veya
- (iv) Bir olayı çevreleyen şartlar ve yeniden ortaya çıkmaması için tavsiyelerde bulunma.

Bir kararın tam açıklamasını vermek için, amirin karar alma sürecini ve kararlarını aldığı şartları ve ortamı açıklaması gerekecektir. Bunun yapılamaması, genellikle karar alma sürecinin geçmişe dönük tahrifi ile sonuçlanabilir ve en kötüsü de, mantıklı görünen bir karar mantıksız ve kanunlar uyarınca ihmal veya cezai işlem gerektiren bir hâle gelebilir.

4.4.4 Bir denetim kaydı nasıl olmalıdır?

Bir denetim kaydının şeklinin nasıl olacağına ilişkin kesin bir format veya formül bulunmamaktadır. Ancak, denetim kaydı karar vericiye olay anında ve sonrasında yardımcı olmalıdır. Kapsamlı olmasına gerek yoktur, ancak karar vericinin makul bir karara varmasına ve bu makul karara nasıl vardığını kanıtlamasına yardımcı olmalıdır. Bu, diğer kolluk personelinin de aynı şartlar altında ulaşmış olacağı kararı yansıtır. Denetim kaydı, kararın hangi durumda alındığı gibi o anki şartları da belirtmelidir. Şunları kaydetmeli veya şunlara atıfta bulunmalıdır:

- Görev (sorun)
- Görevi veren
- O an mevcut olan bilgiler
- Mevcut bilgi kaynağı (hassas bilgilerin kaydını ayrı tutmayı dikkate alın)
- Mevcut kuvvetler
- Eldeki seçenekler
- Seçeneklerin kanuna uygunluğu, gerekliliği ve orantılılığı
- Seçeneklere ilişkin risk değerlendirmesi
- Pek makul olmayan seçeneklerin çıkarılması
- En makul seçeneğin-çözümün seçilmesi (plan-hâlihazırda kayda geçirilmemişse veya bir başkası tarafından geliştirilmeyecekse)
- Saat ve tarih

Gerekçelerini açıklarken düzensizlik modelinin aşamalarına başvurulması da kilit karar vericilere yardımcı olabilir.

Amirler tarafından zamanı belirtilerek belgelenmesi gereken önemli hususlar:

Saati verilerek, **ne zaman** tespit ettiniz/bilgilendirildiniz.

Saati verilerek, **neye** karar verdiniz/neyi emrettiniz/ne yaptınız/ne yapmadınız.

Saati verilerek, **nasıl** yapıldı/başarıldı?

Saati verilerek, **etkili** miydi?

Saati verilerek, **gözden geçirmesi/revizyonu**.

Kayıt defterine geçirilmiş veya bir başka şekilde güvenilir bir biçimde ispatlanabilir.

Açıkça ifade edilmiş bir soru ile başlamak önemlidir, örneğin (bir çözüm (plan) belirlemek için) "Sorun nedir?(görev (görevler)". Net bir başlangıç noktası olmadan, kolluk kuvvetlerinin zamanında ve odaklı bir planlama sürecini garantiye alması mümkün değildir. Bunun nedeni, ilgisi olmayan gerçeklerin ve uygun olmayan seçeneklerin düşünülme riskidir. İlk önce çözüme ulaşılması ve görev, bilgi, kaynaklar ve seçeneklerin ikinci sırada dikkate alınması hâlinde mantıksız bir kararın çıkması muhtemeldir. Diğer bir deyişle, karar alma süreci "tersten" işler.

BÖLÜM 5: KOMUTA, TAKTİKLER, KABİLİYET VE YETERLİK

5.1 Kalabalıkların Yönetiminde Komuta Yapısı

Hesap verebilirliğin, etkili iletişimin ve operasyonel etkililiğin sağlanması açısından komuta yapısında netlik esastır.

Kalabalıkların yönetiminde komuta yapısının üç seviyesi vardır:

1. Stratejik

2. Taktik

3. Operasyonel

Kalabalık yönetimi komuta yapısı; çeşitlilik gösteren ve gelişen olay veya durum yelpazesine baş etmede gerekli olan esneklik payını sağladığından, hem önceden planlanmış olaylarda hem de ani gelişen olaylarda kullanılmak üzere tasarlanır. Bu yapının uygulanmasına, olay veya durumun tehdit değerlendirmesi temel alınarak karar verilmelidir.

Söz konusu yapı; rütbeye değil göreve özeldir, ancak, bu kilit görevlerin yerine getirilmesi için seçilen kişilerin liderlik ve komuta deneyimi titizlikle değerlendirilmelidir. Tüm kolluk personeli; komuta ekibinde yer alan diğer kişilerle ilişkilerini kabul ederken, kendi görev parametrelerinin bilincinde olmalıdır.

Özellikle uzayabilecek operasyonlar açısından, kuvvetin mukavemeti göz önünde bulundurulmalıdır. Uygun niteliğe sahip yedek personel görevlendirilmeli ve vaktinde bilgilendirilmelidir.

Her olay veya durum kendine özgüdür ve kendine ait strateji geliştirilmesini hak eder; dolayısıyla, genel stratejilerin tekrar tekrar kullanılmasının kendi içinde tehlike barındıracağı kabul edilmelidir.

Strateji ve stratejinin destekleyici gerekçesi denetim kaydının bir bölümü olarak kayıt altına alınmalıdır. Stratejide yapılacak değişiklikler de aynı şekilde kayda geçmelidir.

5.2 Stratejik Hususlar

Kamu güvenliği riski veya düzensizlik ihtimali olan olayların ve durumların planlaması ve yönetimi yapılırken, kolluk kuvvetlerinin müdahalesi rutin operasyonları desteklemeli ve tamamlamalıdır.

Hedef, uygun tedbirler ve müdahaleler aracılığıyla normal hâle/düzene mümkün olduğunca çabuk dönmek olmalıdır. İster bilgilendirme ister eylem yoluyla olsun, duruma erkenden bir çözüm bulmaya çalışmak uygun olabilir.

Bu konuda dikkate alınması gereken bir dizi önemli konu vardır. Aşağıda verilen liste, her detayı kapsamamakla birlikte, karar alma sürecine yardımcı olacak bir çerçeve sunar.

Durum nedir?

- Yer, ölçek, boyut, zaman,
- Katılımcı sayısı, motivasyonu,
- Ani gelişen veya önceden planlanmış,
- Bilgi ve istihbarat,
- Medyanın ilgisi,
- Yol açabileceği siyasi sonuçlar (yerel, ulusal ve uluslararası),
- Bütün kollukla ilgili yol açabileceği sonuçlar,
- Tehdit değerlendirmesi (değerlendirmeleri),
- Ne tür bir taktik sınırlama (sınırlamalar) uygulanmalı,
- Stratejik kolluk amiri tarafından serbest bırakılabilecek ateşli silahların ve diğer ölümcül olabilecek taktiklerin kullanımı konusunda kısıtlamalar.

Diğer tarafların dâhil olması

- Tüm potansiyel paydaşların tespit edilmesi.
- KK amirlerinin koordinasyonunda çok kurumlu irtibat gruplarının kurulması.
- Birlikte çalışmaya yardımcı olması açısından bir niyet beyanı ve protokoller hazırlanması.
- İlgili tüm paydaşların haberdar edilmesi ve bilgilerin güncellenmesi.

Etik

- Strateji için etik temelin belirlenmesi. Üzerinde anlaşmaya varılmalı, paylaşılmalı ve kolaylıkla iletilmelidir.
- Kabul edilen stratejilere karşı yapılanların kontrolü için süreçler geliştirilmesi.
- Stratejiyi tehlikeye atabilecek hızlı ayarlamalardan kaçınılması.
- Kolluk kuvvetlerinin müdahalelerinin, kolluğu gereksiz yere diğer tarafın aleyhine olacak şekilde bir paydaşla aynı safta gösterebileceğinin farkında olunmalıdır.

5.3 Kilit Görevler ve Sorumluluklar

5.3.1. Stratejik Kolluk Amiri

- Genel komuta, olay veya durumun sorumluluğu ve hesap verme sorumluluğu bu kişidedir.
- Stratejik planlama sürecini başlatma sorumluluğu vardır.
- Olayla ilgili stratejinin belirlenmesini, gerektiğinde düzenli olarak gözden geçirilip güncellenmesini sağlamalıdır.
- Taktik planına onay vermesi ve taktik planın strateji doğrultusunda olmasını sağlaması gerekir.

- Operasyonun etkili stratejik komutasını idame ettirebilecek şekilde konum almalıdır.
- Nesnelliğini korumalı ve söz konusu olduğunda, taktik kararlara girmemelidir.
- Gerek duyulduğunda, taktik kolluk amiri strateji amirine ulaşabilmelidir.
- Olaya ilişkin stratejinin belgelenmesini ve olay süresince net bir denetim kaydının tutulmasını sağlamalıdır.

Herhangi bir olayın stratejisi:

- Amacı tanımlamalı,
- Destekleyici gerekçe ile beraber münferit hedefleri tanımlamalı,
- Operasyonun tarzını ve tonunu tanımlamalı,
- Tercih edilen, kabul edilebilir ve kabul edilemez sonuçları tanımlamalı,
- Stratejik, taktik ve operasyonel seviyeler arasındaki komuta protokollerini açık bir şekilde ortaya koymalı,
- Operasyonun taktik parametrelerini belirlemelidir.

5.3.2 Taktik Kolluk Amiri

- Stratejiye ulaşmak için bir Taktik Planı geliştirilmesinden ve koordinasyonundan sorumludur.
- Taktik Planının gözden geçirilmesinden, güncellenmesinden ve Taktik Planında yapılan değişikliklerin bildirilmesinden sorumludur.
- Uygulanan taktiklerin stratejik amaca ve Taktik Planına cevap vermesini sağlamaktan sorumludur.
- Tüm personele tam anlamıyla bilgi verilmesini sağlamaktan sorumludur.
- Taktik Planının başarıya ulaşması için operasyonel kolluk görevlilerinin faaliyetlerinden sorumludur.
- Net bir denetim kaydı sunmak amacıyla, tüm kararların belgelenmiş olmasını sağlamalıdır.
- Komuta zincirinde, operasyonel ve stratejik seviyeler arasında önemli bir halkayı oluşturur.

5.4 Taktik Konular

- Taktikler-tanım:
- Taktikler, kuvvetlerin stratejik amaçlara ulaşmak için kullanılma şeklidir.
- Taktikler:
- Stratejiyi yansıtmalı,

- Tehdit seviyesine uygun olmalı,
- Amaca (amaçlara) ulaşmak için uygulanmalı,

Kolluk Kuvvetleri ve paydaşlar, herhangi bir müdahalenin kamu algısı üzerindeki etkisinin bilincinde olmalıdır.

Taktikler ve konuşlanmalar, değişen durumlara cevap verecek ölçüde esnek olmanın yanı sıra daima stratejik amaçları yansıtmalıdır.

Stratejik amaçlarda olduğu gibi, taktik amirler operasyon amirlerine mevzilenme protokolleri ve söz konusu olabilecek güç kullanma seçenekleri gibi taktik sınırlamalar uygulanmasını göz önünde bulundurmalıdır.

Öldürme ihtimali olan gücün kullanılması, bireyin AİHS ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasası kapsamındaki haklarına ve karar alma modelindeki etik kurallara göre dengelenmelidir.

Herhangi bir bireye karşı güç kullanıldığında, her kolluk personeli kendi hareketlerinin hesabını verebilmelidir.

Taktik Planı, denetim kaydının bir bölümü olarak kayıt altına alınmalıdır. Taktik Planında yapılacak her tür değişiklik de, destekleyici gerekçesi ile beraber benzer şekilde kayda geçirilmelidir.

5.4.1 Taktik Açısından Dikkate Alınacak Hususlar

Taktik ve operasyonel amirler, bir olay veya durumun planlanmasında ve yönetiminde aşağıda belirtilen hususları göz önünde bulundurmalıdır.

Bu liste her detayı kapsamamakla birlikte, karar alma sürecine yardımcı olacak bir çerçeve sunmaktadır.

Müzakere

- Kimliği belli düzenleyici (düzenleyiciler)/temsilci (temsilciler) ile.
- Uyuşmazlık ihtimalini asgariye indirebilir/ortadan kaldırabilir.
- Gerekli kuvvet düzeyinin azaltılması ile sonuçlanabilir.
- Eğitim almış bir müzakereciyi kullanmayı düşünme.

Operasyonel Parametreler

- Zamanlama ve süre,
- Aşamalı operasyon, durum değiştikçe taktiklerin gözden geçirilmesi/değiştirilmesi için esneklik sağlayabilir.
- Coğrafi/işlevsel açıdan operasyonel sorumlulukların tanımlanması.
- Kilit/hassasiyeti olan birey/grupların belirlenmesi.
- Sembolik/stratejik yerlerin belirlenmesi.
- Çevresel özellikler
- Operasyonel hedefler

Mevzuatın Kullanılması

- İlgili/uygun mevzuatın belirlenmesi.

Bilgilendirme

- Herhangi bir operasyonun başarıyla yönetilmesinde olmazsa olmazdır.
- Operasyonun kapsamını açık şekilde tanımlamalıdır.
- Tüm bilgilendirmelerin kaydı tutulmalıdır.

Bilgi Alma/Değerlendirme

- İstihbarat ve kanıt toplanmasını destekler.
- Refah ve toplumla ilgili konuları ele alır.
- Gelecekteki olayların planlanmasına yardımcı olur.
- İleri sürülen konular ve ortaya çıkan aksiyonların kaydı tutulmalıdır.

Kontrolün sağlanması

- Kuvvetlerin erken konuşlandırılması,
- Korumaya alınacak önemli yerler,
- Operasyon için benimsenen tarzın erken sergilenmesi.

Çevirme/Korumaya Alma

- Vakaları/olayları olduğu yerle sınırlar.
- Ek kuvvetler beklenirken vakit kazandırır.
- Hassas mülk/kişilerin korunması için kullanılabilir.
- Yoğun kuvvet kullanılır, sürdürülmesi zor olabilir.
- Net bir hukuki dayanağı olmalı ve düzenli değerlendirmeye tabi tutulmalıdır.
- Çıkış stratejisine ihtiyaç vardır.

İnisiyatif Elinde Tutma ve Ele Geçirme

- Tepkisel olmak yerine ileriye dönük,
- Her tür avantajı menfaate çevirme,
- Esnek tepki gerekir,
- Uygun ve etkili bilgi yönetimi ile kanuna aykırı faaliyet engellenebilir.

Dikkat Dağıtma Taktikleri

- Bir grubun/kalabalığın/bireyin dikkatini başka yöne çeker.
- Faaliyeti engellemek veya avantaj yaratmak için kullanılır.

Geri Çekilme/Yeniden toplanma

- Geri çekilme, kamuya hizmet etme ve kamuyu koruma ihtiyacına göre dengelenmelidir.
- Olumsuz bir adım olarak görülmemelidir.
- Tehdidin devam eden değerlendirilmesi, taktik müdahaleyi belirlemelidir.

- Taktiklerin yeniden değerlendirilmesine, planlanmış bir müdahaleden önce durumun bertaraf edilmesine veya çözülmesine fırsat verir.

Dağıtma

- Proaktiftir, ancak zıtlaşmalı olabilir.
- Yüksek veya düşük profilli olabilir.
- Potansiyel suçluların birleşmesini azaltır ve ortadan kaldırır.
- Kontrol etmesi zor olabilir.
- Çıkış güzergâhlarının belirlenmemiş olması, kalabalığın güvenliğini etkileyebilir.
- Cop taktikleri veya göz yaşartıcı gaz, tazyikli su ve en nihayetinde ateşli silahlar gibi güç kullanma seçeneklerini içerebilir. Ateşli silahlar, yalnızca diğer tüm seçeneklerin başarısız kaldığı veya başarısız olacağı düşünülüyor durumlarda dikkate alınmalıdır.
- Kaynama noktasının yerini değiştirebilir.

Yakalama

- Suçlu sayısını azaltır.
- Elebaşlarının azmettirmesini zayıflatır.
- İstihbarat/kanıt toplamaya yardımcı olur.
- Birincil suçluları, cezai hareketi kışkırtanları bertaraf eder.
- Uygun tolerans seviyelerini belirler.
- Tutuklamanın haklı gösterilmesi esastır.
- Yoğun kuvvet gerektirir.
- Mahkûm işlemleri ve nakil.
- Tezat tepkileri tetikleyebilir.
- Yakalama politikası düşünülmeli ve belgelenmelidir.
- Olay sonrası soruşturmanın düşünülmesi.

Yedek Kuvvetler

- Her operasyon için düşünülmelidir.
- Taktik avantaj kullanma esnekliği sağlar.

Kuvvetlerin Koordinasyonu

- Her tür operasyonun desteklenmesinde kuvvetlerin etkin yönetimi konusunda şu hususlara dikkat edilmelidir:
  - Buluşma yeri,
  - Seferber edilebilirlik,
  - Güvenli giriş ve çıkış güzergâhları,
  - Bekleme alanları,
  - Sevk için ön bekleme alanları.

5.5 Operasyonel Kolluk Amiri

- Coğrafi veya fonksiyonel sorumluluk alanı dâhilinde uygun taktiklerin kullanılması aracılığı ile Taktik Planının uygulanmasından sorumludur.
- Taktik kolluk amirinin hazırladığı plan ve bu plandaki rolü hakkında bilgiye ve net bir anlayışa sahip olmalıdır.
- Sorumluluk alanı dâhilindeki personelin tam olarak bilgilendirilmesini sağlar.
- Kendi coğrafi veya fonksiyonel sorumluluk alanı içinde, kabul edilen taktiklerde yapılan herhangi bir değişiklik dâhil olmak üzere mevcut gelişmeler ve görevlendirmeler konusunda taktik kolluk amirine sürekli güncel bilgi vermesi şarttır.
- Sorumluluk alanında etkili operasyonel komutayı idame ettirebilecek şekilde konumlanmalıdır.
- Birlik amirleri kendisine ulaşabilmelidir. Ancak; birlik amirlerine, görevlerini taktik plan doğrultusunda ifa etme serbestliğini de vermelidir.
- Bir denetim kaydı tutulması için kararları belgelemelidir.

5.5.1 Operasyonel Konular-Taktik Seçenekleri

Aşağıda yer alan bölüm bir dizi taktik seçeneğini göstermektedir:

Bu liste tüm detayları kapsamamaktadır. Kuvvetler, yerel ihtiyaçlara ya da belirli bir olay veya durumun şartlarına uyacak şekilde bu seçenekleri şekillendirebilir veya yeni seçenekler geliştirebilirler.

Herhangi bir taktik seçeneğinin kullanılma mantığı kayıt altına alınmalıdır.

Yeterlilikler değişiklik gösterecek ve bu da, belirli bir seçeneğin uygulanabilme becerisine etki edebilecektir.

Personel ve ekipman desteği şeklinde yapılabilecek yardımlar dâhil olmak üzere, çeşitli dış kuvvetlerden destek ve yardım alınabilir.

Sıralı olarak belirtilse de, seçilen seçeneğin veya seçenekler kombinasyonunun bir operasyonun herhangi bir aşamasında kullanılması uygun olabilir.

Tüm rütbelerdeki memurlar, seçilen ve uygulanan herhangi bir seçeneğin ayırım gözetmesini ve (gerekçe gösterilmedikçe) bütün gruba uygulanmamasını sağlamalıdır.

Bu özellikle, daha yüksek seviyeli güç seçenekleri kullanılırken önemle dikkate alınmalıdır.

Öldürme ihtimali olan güç kullanma seçeneği düşünülüyor ise (komuta yapısı ve protokollere) ek olarak; bu taktiğin, uygun eğitimi almış bir amir ve ekibe devredilmesinin kolaylaştırılması amacıyla, net ve denetlenebilir bir süreç ile önceden belirlenmiş bir planın bulunması gerekir.

Söz konusu memurlar, nelerin şeffaf ve hesap verilebilir olduğunu anlayarak, sıkı kurallar kapsamında uzmanlık gerektiren taktiği uygularken mevcut kalabalık kontrolü sahasında çalışabilme özelliğine sahip olmalıdır.

5.6 Komuta Protokolleri

Komuta protokolleri; kolluk görevlilerinin neyi başarmaları beklendiğini, bunu nasıl ve hangi kuvvetlerle yapacaklarını bilmelerini sağlayarak, karar alma riskini azaltabilir karar alma sürecine bilgi sağlayabilir ve yön verebilir.

Bir Komuta Protokolü şunları belirtecektir:

- (i) İstenen sonuçlara götürecek her bir hedefe ulaşılmasından sorumlu kişi.
- (ii) Mevcut kaynakların/kuvvetlerin her birini kontrol eden kişi.
- (iii) Her ayrı coğrafi bölge veya işten sorumlu ve hesap verecek olan kişi.
- (iv) Sorumluluğun bir görevliden diğerine devredilmesine yol açacak şey.

Komuta protokolleri şu şekilde özetlenebilir: "Ne, ne zaman, kime aittir".

5.7 Olası Sonuçlar

Strateji, beklenen sonuçları aşağıdaki şekilde tanımlamalıdır:

- İstenen,
- Kabul edilebilir,
- Kabul edilemez.

Stratejinin, olayların kabul edilebilir olası sonuçlarını açıkça göstermesi ve ortaya çıkabilecek kabul edilemez herhangi bir sonucun giderilmesi amacıyla acil durumları tanımlaması gerekir.

Ayrıca 2.6 Kolluk Müdahaleleri Tarzı ve Tonu bölümüne bakınız.

5.8 Taktiklerin Seçilmesi

Taktiklerin seçimi ve sonrasında yönetimi, toplumsal etkinlik ve Kalabalık Yönetimi olaylarının başarılı ya da başarısız geçmesine yol açabilecek zemini hazırlar ve kolluk amirlerinin kontrolünde değildir.

Amirler, kuvvetlerin konuşlandırılmasını düşünürken, bir "Taktik Seçeneği" olarak "Çevik Kuvvet Yönetmeliği"ne başvurmalıdır.

Bütün Kolluk Kuvvetleri, toplantı/gösterinin amirleri olarak sorumluluklarını yerine getirmek amacıyla "Taktiksel Metodoloji ve Kamu Düzensizliği" ilkelerini anlamalıdır. Kolluk amirlerinin tavsiyede bulunmak ve kuvvetleri konuşlandırmak için taktikleri, neye sahip olduklarını, risklerin ve ödüllerin neler olacağını çok daha açık bir şekilde ve derinlemesine anlamaları gerekir.

Bu konuda AB Üye Ülkelerinde bulunan kritik bir unsur, "Kademeli Taktik Profili" ilkesidir. Temel anlamıyla, taktik görevlendirmelerin değişen tehditlere cevaben orantılı ve uygun biçimde yapılabilmesini sağlayan bir süreçtir.

Tüm devletler, Taktik Danışmanlarının farklı seviyelerde kullanılmasını göz önüne almışlardır. Taktik Danışmanlarının uzmanlıkları, karar alma süreçlerinde amirlere en iyi bilgileri ve tavsiyeleri vermektedir.

Bunların hepsi, hem sivil yetkililer hem de kolluk amirleri için ortak "iyi uygulama" unsurları olarak görülmektedir. Görevlerinde operasyonel yeterlilik göstermeleri açısından, Mülki İdare Amirlerinin ve diğer tüm KK'nın, Kalabalık Yönetimi Birliklerinin Komuta edilmesinde geçmiş deneyime sahip olmaları oldukça önemli olmakla beraber; bir standart olarak, özellikle eylem/gösteri ortamları konusunda taktiksel doktrinle ilgili sürekli eğitim almalı ve bilgileri güncel tutulmalıdır.

5.9 Eğitim Standartları

Kalabalık Yönetimi konusunda standartları oturtulmuş ve tutarlı bir yaklaşım sağlamak için bir Komuta Eğitim Programı, iyi uygulama olarak kabul görmektedir. Böyle bir program, ulusal çapta birlikte çalışabilirliği, tutarlı karar alınmasını sağlayacak ve olayın gözden geçirilmesi ve tahkikatı söz konusu olduğunda, durum savunulabilir olacaktır.

- Amirler; mesleki yeterlilik kazanmak üzere göreve gelmek için eğitim almalıdır ve sonrasında, bir dizi ortak standart kapsamında operasyonel anlamda yeterlik akreditasyonu almak için görev yerlerinde değerlendirilmelidir.
- Mevcut amirler de yukarıda belirtildiği gibi akreditasyon almak için görev yerinde olmalıdır.
- Görev Yeri Değerlendirmecileri belirlenmeli ve Türkiye genelinde tutarlı değerlendirme yapılmasını sağlamak için eğitim almalıdır.
- Sürekli bir Mesleki Gelişim Programı aracılığı ile desteklenecek şekilde akreditasyon her yıl yenilenmelidir.
- Üst düzey kilit Amirlerin karar verme sürecini destekleyecek olan Taktik Danışmanları, benzer bir Ön Eğitim almalı, Değerlendirme ve Akreditasyon Programına tabi tutulmalıdır.

5.10 Ekipman ve Kuvvet Standartları

Etkili Kalabalık Yönetiminin sağlanmasında standart giysi, ekipman ve taktiklerle beraber KK'nın tamamına verilen eğitimlerin standart hâle getirilmesi şarttır.

- Bütün kolluk personeli, eğitimlerin tutarlı bir şekilde verilmesini sağlamak amacıyla geliştirilmiş bir Kalite Güvence Programı ile birlikte kabul edilmiş bir Ulusal Standartta eğitim almalıdır.
- Kolluk personeli, Bilgi Alma/Değerlendirme sürecini takiben çıkarılan ulusal dersler doğrultusunda ve çıkarılan derslerin uygulamaya koyulmasıyla her yıl Bilgi Tazeleme Eğitimi almalıdır.
- Ekipman ve Taktikler, kabul edilmiş Ulusal Standartlarda olmalı ve Ekipman ve Taktiklerin denetimi için bir sistem geliştirilmelidir.

5.11 Birlikte Çalışabilirlik

Türkiye, terörle mücadele dâhil olmak üzere ciddi sıkıntılara göğüs germektedir. Yerel ve ulusal ihtiyaçları karşılamak amacıyla, yeterli düzeyde eğitim almış personelin mevcudiyetini sağlayacak kabul edilmiş bir standart olması şarttır;

- Yerel ve Ulusal Tehdit ve Riskler doğrultusunda, gerekli kuvvetin miktarını ve belli becerilerin (Kabilyet) uygulanması için ne kadar kuvvetin mevcut olduğunu (kapasite) belirlemek amacıyla planlar geliştirilmelidir.
- Ne kadar personele ne zamana kadar eğitim verilmesi gerektiğini belirlemek amacıyla bir "açık analizi" yapılır.
- Kuvvetlerin Türkiye genelinde görevlendirilmesi, düzenli teste tabi olmalıdır.

BÖLÜM 6. BİLGİLENDİRME VE BİLGİ ALMA (DEĞERLENDİRME)

Olay ve durumların tertibi ve yönetiminde iyi bir iletişim ağının olması son derece önemlidir. Etkili bilgilendirme ve bilgi alma (değerlendirme), operasyonel performansı güçlendirecektir ve yeterli eğitime sahip personel tarafından yapılmalıdır.

Bilgilendirme ve bilgi alma (değerlendirme) ile ilgili olarak, gerek ceza gerekse hukuk muamelelerinde ifşa sonuçlarının ortaya çıkabileceği unutulmamalıdır.

Bilgilendirmelere medya veya kolluk dışındaki kurumlardan temsilcilerin katılması hâlinde, bilgilendirmenin içeriği dikkatlice incelenmelidir. Söz konusu durum, hassas bilgilerin ve genellikle gizli görevlerde çalışan memurların kimliklerinin ifşa edilmesi ile ilgili sorunlar ortaya çıkarabilir. Bilgilendirme tarzının nasıl olacağı, görevli personel sayısı ve iletilecek bilginin karmaşıklığı temel alınarak düşünülmelidir.

6.1 Bilgilendirme

Bir olaydan önce tüm personele bütün yönleriyle bilgilendirme yapılmalıdır, mümkün olduğunda bu amaç için yeterli zaman ayrılmalıdır.

>> Bilgilendirmeler:

- Kısa-öz olmalı ve şunları içermelidir;
- İlgili bilgiler,
- Değerlendirmesi yapılmış istihbarat,
- Strateji ve taktik planı,
- Sağlık ve güvenlikle ilgili bilgiler,
- Spesifik görevler,
- Yasal sonuçlarla ilgili tavsiye,
- Paydaşlar ve toplulukla ilgili hususlar,
- Bilgilendirme kaydı tutulmalıdır.

Aşağıda verilen modelin kullanılması, bilgilendirme hedeflerine ulaşılmasında ve en uygun bilgilendirme yöntemi ile bilgilendirmenin yapılacağı en uygun ortamın değerlendirilmesinde personele yardımcı olur.

BİLGİ	Operasyonun zaman çizelgesi, yer detayları, geçmiş bilgi (varsa), değerlendirilmiş istihbarat, ortak ve toplulukla ilgili konular, topluluk etki değerlendirmesi/eşitlik etki değerlendirmesinin sonuçları.
AMAÇ	Altın strateji, taktik planı, mevcut güçler ve politika.
YÖNTEM	Taktik planı, mevcut güçler ve politika, acil durum planları.
İDARE	Komuta edecek amirlerin isimleri, spesifik memurların görevleri, operasyon politikaları (örn. protokoller, yakalamalar, medya), ortakların sorumlulukları, görev süreleri ve yerleri, bilgilendirme zamanları ve yerleri, sağlık ve güvenlik, kolluk müdahale tarzı ve kıyafet şekli.
RİSK DEĞERLENDİRMESİ	İlgili tüm risklerin ayrı ayrı değerlendirilmesi.
İLETİŞİMLER	Karşılıklı yardımlaşma komuta protokolleri, iletişim planları, telsiz cihazları ve kanallar, çağrı sinyalleri/işaretleri, halka yayılacak bilgiler, iletişim bilgileri.
İNSAN HAKLARI VE DİĞER YASAL KONULAR	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ilgili maddeleri, operasyonun haklı gösterilme mantığı, ifşa ile ilgili detaylar.

6.2 Bilgi Alma (Değerlendirme)

Bilgi alma (değerlendirme), gelecekteki olaylar için planlama sürecinin bir bölümü olarak düşünülmelidir. Amacı, suçlamada bulunmak değil, operasyonun en etkili ve pek etkili olmayan yönlerinin tespit edilmesi olmalıdır.

Bilgi alma(değerlendirme):

- Bir yapıya sahip olmalı,
- Katılımı özendirme için ucu açık sorulardan faydalanmalı,
- İyi uygulamayı saptamalı ve teşvik etmeli,
- Mümkün olduğunca hemen olay/vakadan sonra yapılmalı ("sıcağı sıcağına" bilgi alınması, tüm kanıt ve istihbaratın toplanmasını sağlamak açısından uygun bir ortam sunar).

İyi bir bilgi alma (değerlendirme) yapısı şunları gösterecektir:

- Neler iyi gitti ve neden?
- Neler iyi gitmedi ve neden?
- Bir daha ki sefere neleri farklı yapmamız gerekir?

Bilgi alma (değerlendirme) süreci, aşağıda belirtilenleri tespit etmek için bir fırsat sunacaktır:

- İstihbarat ve bilgi
- İmkanlar veya sistem, ekipman ve kuvvetlerde yapılması gereken iyileştirmeler
- İyi uygulama
- Eğitim ihtiyaçları
- Gelecekteki olayların planlanması için sürecin başlaması

Bir bilgi alma (değerlendirme) süreci aracılığıyla saptanan konular operasyonun kendi doğası kadar çeşitli olabilir ve dikkate alınacak ve gelecekte geliştirilecek pek çok alana ışık tutabilir.

6.3 Güç Kullanma Süreci

Güç kullanılması söz konusu olduğunda, bütün kolluk kuvvetlerinin ve her personelin aşağıdaki sorulara cevap verebilmesi esastır:

- Güç kullanılmasının yasal bir hedefi var mı (örn. diğer kişilerin yaralanmasının veya mala zarar verilmesinin önlenmesi veya kanuna uygun bir yakalamanın gerçekleştirilmesi), şayet varsa, ortaya çıkan tehdit ne kadar acil ve vahim?
- Güç kullanılması dışında, belirlenmiş kanuni hedefe ulaşmayı sağlayabilecek başka yollar var mı?
- Tehdidin mahiyeti ve büyüklüğü ile güç kullanılması sonucunda ortaya çıkabilecek kötü sonuçlar (gerilimin tırmanma riski ve diğerlerinin zarar görmesi dâhil olmak üzere) dikkate alındığında, belirlenmiş hedefe ulaşılması için ihtiyaç duyulan asgari güç düzeyi nedir ve o seviyede bir gücün kullanılması orantılı veya aşırı olacak mı?

Bu karara varmaya yardımcı olması açısından güç kullanma sürecinin kullanılması; kolluk personelinin, kişilerin Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, ilgili mevzuat ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki hakları gözetilirken, gerek bireysel gerek müşterek bir temelde olsun güç kullanma konusunda bireysel değerlendirmeler yapmalarını sağlayacaktır.

Tüm kolluk personelinin süreci net bir şekilde anlaması ve karşılaşılan tehdit seviyesinin net bir değerlendirmesi temelinde hareketlerinin orantılı, makul ve etik olduğunu haklı gösterebilmeleri ve açıklayabilmeleri şarttır.

GÜÇ KULLANMA SÜRECİ

